Protokol fra bestyrelsesmøde i Svendborg VE A/S, den 26. august kl. 15.00, Ryttermarken 21, 5700 Svendborg

Deltagere:
Bestyrelsesformand: Niels Christian Nielsen (NCN)
Bestyrelsesnæstformand: Per Nykjær Jensen (PNJ)
Bestyrelsesmedlem: Karl Magnus Bidstrup (KMB)
Bestyrelsesmedlem: Birger Jensen (BJ)
Bestyrelsesmedlem: Jesper Kiel (JK)
Direktion: Ole Steensberg Øgelund (OSØ)

Dagsorden:

1. Godkendelse af dagsorden
2. Tre konkrete cases fra Svendborg Kommune
3. Solcellepark
4. Eventuelt

1. Godkendelse af dagsorden

Det indstilles at:
Bestyrelsen godkender dagsordenen.

Beslutning:
Bestyrelsen godkendte dagsordenen.

2. Tre konkrete cases fra Svendborg Kommune

Det har ikke været muligt at komme i mål med udarbejdelse af de tre cases, grundet ferie hos de relevante personer hos Svendborg Kommune, rådgivere og leverandører. Der afventes pt. et tilbud fra en leverandør, som eftersendes, hvis det som aftalt modtages inden mødet. Dialog med revisionsfirma angående afgiftsforhold afventer økonomi og muligheder i de konkrete cases.

Det indstilles at:
Bestyrelsen tager orientering om status til efterretning.

Beslutning:
Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

3. Solcellepark – status på proces

Økonomiudvalget bekræftede den 22. juni principgodkendelse af, at der skal arbejdes videre med at undersøge muligheden for etablering af andelsbaseret solcelleanlæg. Arbejdet med at opstille en proces og kommunikationsplan er igangværende. og den nuværende status er afrapporteret i vedhæftede notat og procesbilag.

Lovbekendtgørelse om VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber af 30. maj 2021 er vedhæftet. Notat om borgerenergi fællesskaber samt diverse artikler samt en pjece er endvidere vedhæftet til orientering.

Det indstilles at:
Bestyrelsen drøfter om der skal arbejdes videre efter de indledende tanker om rammesætning og proces.

Beslutning:
Bestyrelsen drøftede oplægget og godkendte at der skal arbejdes videre efter de indledende overvejelser om rammesætning og proces.

4. Eventuelt

Bestyrelsen vurderer offentliggørelse af protokol fra dagens møde.

Bestyrelsen besluttede at alle dokumenter gøres tilgængelige på www.vandogaffald.dk.

Ovenstående vedtaget på bestyrelsesmødet den 26.august 2021.

Niels Christian Nielsen

Karl Magnus Bidstrup

Per Nykjær Jensen

Birger Jensen

Jesper Kiel

FÆLLESEJET GRØN STRØM – SOLCELLER PÅ LOKALE HÆNDER
Indledende overvejelser
om proces, kommunikation og samskabelse

Svendborg VE
19. august 2021

Pia Duus Jensen
Ole Steensberg Øgelund

Introduktion

Svendborg Kommune har bedt Svendborg VE undersøge muligheden for at etablere et andelsbaseret solcelleanlæg. Oplægget er, at solcellerne gerne skal have en årlig produktion på cirka 40 MW, svarende til cirka 40 hektar. De 40 MW vil kunne dække cirka 13 % af det forventede samlede elforbrug i Svendborg i 2030.

Intentionerne hos Svendborg VE er tidligere formuleret således:

- Vi drømmer om en model baseret på fællesskab og lokalt ejerskab.
- Overskuddet ender lokalt hos andelshaverne – ligesom i de gamle andelsforeninger.
- Vi ønsker at inddrage naboer og lokalsamfund.
- Vi drømmer om at skabe øget værdi: Udover grøn el får vi græsningsarealer, biodiversitet, bier, mm.
- Vi får meget mere grøn strøm for pengene, når vi går sammen om store solcelleanlæg.

Oplægget er, at Svendborg Kommune og VA tilsammen vil skulle eje en andel svarende til kommunens og forsyningsselskabets elforbrug på cirka 16 MW. Øvrige andelshavere vil kunne tælle andre lokale forsyninger, virksomheder, lokalsamfund og private borgere, og anlægget skal etableres i en samskabende proces.

Vi er nu i gang med den indledende proces, hvor vi arbejder med rammesætningen af projektet, herunder kortlægning af lovgivning, økonomi, interessenter og relevante cases. I dette notat redegør vi for status på projektet, herunder foreløbig proces- og tidsplan med identificerede faser i projektet, samt overvejelser om samskabelse og kommunikation.

Proces- og tidsplan

Bilaget med proces- og tidsplan viser de foreløbigt identificerede faser i projektet. Den første fase er mere gennemarbejdet end de følgende, som vil blive udbygget og justeret løbende. De foreløbigt identificerede faser er

1) Udredning og rammesætning (som vi er i gang med nu)
2) Inddragelse af borgere
3) Forhandling med lodsejere og købsoptioner
4) Myndighedsbehandling
5) Udbud og tegning

Efter hver fase beder VA bestyrelsen for Svendborg VE om at nikke ja til den videre proces. Således sikrer vi at bestyrelsen inddrages i relevante diskussioner og beslutninger, samtidig med at der kan ske en fremdrift i projektet. Svendborg Kommune holdes løbende orienteret og inddrages efter behov.

Indledende overvejelser om samskabelse
Mange kommuner oplever borgermodstand i forbindelse med etablering af større energianlæg, som vindmøller og solceller. Ifølge forskningen skyldes modstanden i mange tilfælde, at borgerne oplever manglende inddragelse, manglende tillid, manglende gennemskuelighed i beslutningsprocessen og at fordelingen af byrder og fordele ved projekterne er ulige.

Derfor foreslår vi en proces, der er gennemskuelig og åben, og med inddragelse af lokale borgere, som både skal kunne involvere sig i processen og blive medejere af anlægget. Det kan være med til at sikre en accept af anlægget, både hos lokalsamfund og andre interessenter, ligesom det kan give sidegevinster i form af ændrede forbrugsmønstre, kapacitetsopbygning og opmuntring til andre klimaprojekter.

Vi ønsker en samskabende proces, hvor lokale borgere inviteres til at deltage i etableringen af et energianlæg i deres lokalområde, på lokalområdets præmisser.

Vi sætter nogle rammer for, hvad det kræver, hvis VA skal deltage (eksempelvis størrelse på anlægget, VA og Svendborg Kommunes ejerandel, mm) og beskriver hvordan, vi kan bidrage til processen (eksempelvis facilitering og rådgivning).

På den måde tilbyder vi en mulighed for lokalsamfundet for at gå forrest i den grønne omstilling, generere økonomi til lokalsamfundet og indgå i et energifællesskab, der også kan knytte an til andre lokale fællesskaber. Vi indstiller os samtidig på, at vi ikke har kontrol over alle dele af projektet eller skal detailregulere det, så længe det ligger inden for rammerne af, hvad vi kan samarbejde om. Det betyder også, at der kan ende med at være flere mindre anlæg i stedet for et stort.

Dette er en ny måde at samarbejde med borgere om energiprojekter på, og vi søger derfor faglig bistand bl.a. hos Aalborg Universitet og konsulenter som arbejder med etablering af energifællesskaber.

Inden projektet offentliggøres, skal rammerne for VA's deltagelse ligge klar, så det er tydeligt for alle, hvad projektet indebærer for hhv. VA og andre aktører. Ligeledes skal det afklares hvem, vi skal tilbyde muligheden til, der skal derfor ske en kortlægning af potentielle samarbejdspartnere hos f.eks. kommunens lokalråd, eksisterende energifællesskaber, mv. Den afklaring og kortlægning sker i fase 1.

Kernefortælling
Kommunikationen skal afspejle intentionerne for projektet, som nævnt i indledningen. Det skal blandt andet afspejles i kernefortællingen, som er projektets "elevatortale", som med få ord og virkemidler beskriver værdier og visioner og tænder en drøm hos potentielle samarbejdspartnere. Forslag til kernefortælling:

Fællesejet grøn strøm – et solcelleanlæg på lokale hænder

Drømmer du også om at lave grøn strøm, som forsyner dig selv og dine naboer med energi? Samtidig med at du giver noget tilbage til dit lokalsamfund, styrker fællesskabet og går forrest i den grønne omstilling.
Det gør vi! Derfor undersøger vi muligheden for lave solceller, som kan forsyne lokale husstande og virksomheder med grøn strøm. Solcellerne skal være ejet af os, der bruger strømmen. Naboer og lokalsamfund skal være med i processen, og overskuddet skal havne lokalt. Når vi går sammen om solceller, får vi mere grøn strøm for pengene, end hvis vi gør det alene. Samtidig bliver der mulighed for at give noget af overskuddet tilbage til lokalsamfundet. Men vi kan ikke gøre det alene – vi har brug for dig, dine ideer og din viden.

Inden vi offentliggør projektet og indleder dialog med samarbejdspartnere, skal vi have svar på en række overvejelser og spørgsmål, herunder principper og succeskriterier for projektet, rammer for VA's deltagelse, interessenter, oplagte placeringer, teknologi, økonomi, lovgivning, udseende, lysgener, støjgener, mm. På baggrund af disse overvejelser kan der udarbejdes en kommunikationsplan.

Principper

For at kunne navigere i løbet af projektperioden, skal der i fase 1 udarbejdes en række principper og rammer for projektet. Disse kan som eksempel indeholde:

- **Ejerskab.** For at leve op til målsætningen om, at Svendborg Kommune og VA skal have andele i solcelleanlæg svarende til 16 MW, kan det sættes som et krav for VA's deltagelse, at VA som minimum ejer en vis andel af et solcelleanlæg (eksempelvis 30%). Det skal desuden afklares, om vi stiller krav om, at dele af anlægget skal udbydes til virksomheder og andre forsyninger eller om, at dele af overskuddet kanaliseres tilbage til lokalsamfundet – eller om vi lægger beslutningskompetencen om ejerskab ud til samarbejdspartnere.
- **Placering og størrelse.** Hvor vigtigt er det økonomiske overskud kontra muligheden for at lave grøn strøm gennem borgerinddragelse. Det skal afklares, om VA er villige til at vælge en placering, som fordyrer projektet (og dermed giver dårligere samlet økonomi), hvis der er størst opbakning til denne placering. Det kan være en placering, der kræver investeringer i el-infrastruktur, eller det kan være, at der kan findes opbakning til flere mindre anlæg frem for et større, på bekostning af økonomien. Det skal afklares hvilken minimumsstørrelse et anlæg skal have for, at det er økonomisk rentabelt.
- **Principper for samskabelse**. I forlængelse af ovenstående skal principperne for samskabelse være tydelige. Hvem samarbejder vi med? Skal vi udvælge eksempelvis særligt aktive lokalråd som samarbejdspartnere, eller skal muligheden tilbydes til alle?

Ligeledes skal der i fase 1 udarbejdes **succeskriterier** for projektet. Skal det måles på gennemførsel/udbytte, hastighed, antal andelshavere, antal protester, bevidsthed om grøn omstilling, etc.

			2021		2022				2023			
	Emne	**Aktivitet**	**3. kvartal**	**4. kvartal**	**1. kvartal**	**2. kvartal**	**3. kvartal**	**4. kvartal**	**1. kvartal**	**2. kvartal**	**3. kvartal**	**4. kvartal**
Fase 1: Udredning og rammesætning												
	Rammesætning	Succeskriterier og principper Afklaring af foreløbig procesplan										
	Placering	Afklare oplagte placeringer og synergier gennem møder med Svendborg Kommunes klima- og energikoordinator, SEF Flow, Energinet.dk, mfl										
	Ejerskab	Afklaring af forskellige ejerskabsmodeller og lovgivning										
	Videnindhentning	Høste erfaringer fra andre projekter i forhold til ejerskab, teknologi, økonomi, kommunikation										
	Økonomi	Business case for anlæg af forskellig størrelse (40 MW og 20 MW)										
	Kommunikation og borgerinddragelse	Interessentanalyse Identifikation af mulige samarbejdspartnere Kommunikationsplan										
	Risikovurdering	Mulige risici og gevinster ved investering										
Bestyrelsens godkendelse af næste skridt												
Fase 2: Inddragelse af borgere												
	Indledende borgerdialog	Hvor er der energi og lyst til at samarbejde, hvor kan vi finde plads til et projekt, mv										
	Etablering af forpligtende samarbejder											
Bestyrelsens godkendelse af næste skridt												
Fase 3: Forhandling med lodsejere og købsoptioner												
	Købsoption	Forhandling med lodsjere i prioriteret/prioriterede områder										
Bestyrelsens godkendelse af næste skridt												
Fase 4: Myndighedsbehandling												
	Dispositionsoplæg											
	VVM											
	Planarbejde											
Bestyrelsens godkendelse af næste skridt												
Fase 5: Udbud og tegning												
	Udbud											

	Tegning af medlemmer											

Notat: Borgerenergifællesskaber som virkemiddel til mobilisering af borgere i forbindelse med udvikling af VE-anlæg

1. Problemstilling

Borgerenergifælleskaber er en ny aktør i energisystemet. Det kan betragtes, som en borgernær omstillingsproces, hvor VE-anlæg forankres og skaber værdi lokalt. Borgerenergifællesskaber har to primære fordele; 1) at tilbyde fleksibilitets ydelser ved at reducerer belastningen på elnettet; 2) at sikre lokal værdiskabelse i form af medindflydelse på lokal energiplanlægning, billig energi lokalt (økonomisk vækst), øge tillid mellem kommune og borger, og stimulerer iværksætteri i lokalsamfundet.

Borgerenergifælleskabe er således et alternativ til den effektivisering og markedsdrevet strategi, som udvikling af vedvarende energiprojekter har været præget af de det seneste årti i DK. En strategi, som samtidig har betydet, at borgerne bruger offentlighedsfasen til at blokerer for VE-projekter, frem for at indgå i et samarbejde om at udnytte det vækstpotentiale, som vedvarende energi tilbyder[1].

Borgerenergifællesskaber kan sikre en større succes for den grønne omstilling i kommunerne, da de i udstrakt grad gør op med de årsager, der skaber modstand:

- Tillid: Manglende tillid til udefrakommende udvikler.
- Medindflydelse: Uigennemskuelige beslutningsprocesser, hvor borgeren ikke føler han/hun bliver inddraget i planlægning og udviklingen i nærområdet.
- Økonomi: Uretfærdig fordeling af goder og ulemper ifm. VE-anlæg.

2. Ejer-modeller for VE-anlæg

Nedenstående beskriver i generelle vendinger de forskellige former for ejer-modeller som et lokalsamfund kan forsøge at få gennemført. Efter afskaffelsen af køberetsordningen i VE-loven forudsætter nedenstående ejermodeller en aftale med projektudvikleren af VE-anlægget. Det gælder samtlige modeller.

Herefter vil der ud fra de konkrete forhold i solcelleprojektet ved Ålsrode blive forsøgt at afdække det mest egnet scenarie for ejerinddragelse, der både kan sikre projektets gennemførelse og gennemsigtighed i beslutningsprocessen.

2.1. 100 % Ejerskab for projektudvikleren

Hvis projektudvikleren alene fremadrettet kommer til at eje VE-anlægget, vil enhver udgift, herunder kompensation, betragtes som en engangsomkostning.

Foruden en evt. leje til en landmand vil værdiforøgelsen ikke komme lokalsamfundet til gode.

2.2. Direkte ejerskab for de enkelte borgere

Som nævnt i det ovenstående blev køberetsordningen afskaffet den 1. juni 2020 med lov nr. 738 af 30. maj 2020.

Årsagen hertil skyldes den manglende anvendelse, hvilket primært skyldes, at borgerne selv skulle stå for finansieringen af andelene, hvilket dels er dyrt, dels besværligt for den enkelte borger. De samme

[1] https://www.oecd.org/regional/linkingrenewableenergytoruraldevelopment.htm

udfordringer vil være til stede, hvis projektudvikleren tilbyder denne løsning til den enkelte borger, men lokalsamfundet kan opnå et løbende afkast.

I praksis kan direkte ejerskab skabe splid i lokalsamfundet, da nogle borgere har mulighed for at købe ejerskab, mens andre ikke har økonomien til det. Det gør ikke sagen bedre, hvis der gives forskellige tilbud til forskellige grupper af borgere.

2.3. Direkte ejerskab i en erhvervsdrivende fond

Ejerskabet kan i stedet for ovenstående henlægges i en fond – under forudsætning af nødvendig kapital på 300.000 kr. til fonden kan tilvejebringes.

Fordelen ved denne model er, at det i vedtægterne kan præciseres, at udlodningerne alene skal ske til lokalområdet (med den deraf følgende skattemæssige besparelse). Dette vil give udviklingsmuligheder, som kommunen ikke kan tilbyde f.eks. støtte til en lokal købmand. Det er ikke tilladt for kommunen at give tilskud til personer eller virksomheder, medmindre en lov giver mulighed herfor. Dette følger af de gældende grundsætninger for kommunal virksomhed, der med et fint ord hedder: Kommunalfuldmagten.

Såfremt kommunens ønsker at deltage, så forudsætter det dels, Statsforvaltningens godkendelse, hvilket kan være en tung bureaukratisk proces, dels at der ikke udloddes støtte i strid med kommunalfuldmagten, hvilket i praksis kan begrænse kommunens bidrag til selve fonden.

2.4. Borgerenergifællesskaber

I et nyligt vedtaget direktiv om fælles regler for det indre marked for elektricitet er der i artikel 16 kommet et nyt begreb ind i dansk ret: Borgerenergifællesskab.

De retlige rammer for borgerenergifælleskaberne i dansk ret er udmøntet i BEK nr. 2252 af 29. december 2020 (i det følgende benævnt bekendtgørelsen).

De kan drives i form af en forening, et interessentskab, et andelsselskab eller et kapitalselskab – afhængigt af de konkrete omstændigheder, jf. § 4, stk. 1 i bekendtgørelsen.

Borgerne har mulighed for at deltage, idet denne konstruktion er åben og frivillig, men kan dog begrænses til lokalområdet, jf. § 3, stk. 1 i bekendtgørelsen.

Som det fremgår af direktivet:

> ”Energifællesskaber kan også fremme energieffektiviteten på husstandsniveau og bidrage til at bekæmpe energifattigdom ved at reducere forbruget **og sikre lavere leveringspriser**.”

En mulighed for at sikre deltagelse i borgerenergifællesskaber kan således være, at borgerne i lokalområdet opnår en åbenlys fordel: Lavere elpriser.

Det antages, at kommuner også kan deltage i et borgerenergifællesskab.

Vores Energi Aps vil gerne assistere med at få etableret et borgerenergifællesskab.

Med venlig hilsen

Kristian Borch

Vores Energi Aps
Himmerlandsvej 12 A
9520 Skørping
Tlf 5153 7482

INDLAND

Kommuner må opgive vindmøller på stribe: 'Protesterne er massive'

Vindmøller er nødvendige, hvis vi skal nå klimamålet. Men protester spænder ben.

- På en skala fra nul til ti over upopulære beslutninger er vindmøller en tier. Jeg har været med til at lukke en skole, men det her er sværere.

Sådan lyder det fra Annette Mosegaard, der er byrådsmedlem for Konservative i Ikast-Brande Kommune.

Det er hende og byrådskollegerne, der skal stemme enten for eller imod, når der skal sættes nye vindmøller op i landskabet.

Men lige præcis vindmøller er noget, der virkelig kan få både sind og følelser i kog hos borgerne. Mange vil ikke have de roterende vinger i baghaven, og protesterne imod dem er ofte massive.

Når først sådan en sag ruller, er det en svær situation at stå i som lokalpolitiker, mener Annette Mosegaard.

- Det er virkelig forfærdeligt, for du er ikke i tvivl om, at du er inde og ramme mennesker på psyken. Og du er ikke i tvivl om, at de beslutninger, du skal tage, har kæmpe konsekvenser for menneskerne omkring dig.

Det er protester som her i Blåhøj, som lokalpolitiker Annette Mosegaard (K) og hendes byrådskolleger skal forholde sig til, når de skal stemme ja eller nej til nye vindmøller.

Det er ikke kommunen selv, der stiller vindmøller op. Til gengæld er det kommunens rolle at tage stilling til, om der må rejses nye vindmøller på den mark, som vindmølleopstillere har udset sig.

For et par år siden oplevede Annette Mosegaard, præcis hvor påvirkede naboerne til et vindmølleprojekt kan blive, da planerne om nye vindmøller ved den lille by Isenvad kom på bordet.

- Vi fik massive henvendelser, og det var på mail, Facebook og til byrådsmøderne, hvor man virkelig mødte op med både plakater og alt muligt, så det var meget massivt, fortæller Annette Mosegaard.

På plakaterne var der malet kister og kors, fordi naboerne frygtede for deres helbred, hvis der skulle komme flere og større møller.

Samtidig fik Annette Mosegaard, der selv bor lidt uden for Isenvad, en ubehagelig besked, da hun en dag stod ansigt til ansigt med en af de berørte borgere fra lokalområdet.

'Det er værst for dig, og du skal tænke på din familie, hvis du stemmer på det her,' gengiver hun.

Når der står nogle borgere og råber en op i hovedet til et borgermøde, så er det lige før, man tænker, om det er det værd. Vil du være politiker længere?

Kirsten Hoffmann, Socialdemokratiet

Annette Mosegaard og kollegerne er langt fra de eneste, der oplever svære protester over vindmølleprojekter.

DR har spurgt de omkring 1.300 byrødder, der er i de 55 oplands- og landkommuner, som typisk har plads til grønne projekter, om deres oplevelser, når ansøgninger om nye, grønne projekter lander på deres bord.

Knap en tredjedel af byrødderne har svaret på rundspørgen, og af de politikere, som rent faktisk har vindmølleprojekter, mener næsten 75 procent, at de i høj grad eller i meget høj grad oplever at være i konflikt med borgerne omkring projekter med vindmøller.

Det svarer til knap tre ud af fire af de byrødder, som har svaret.

Så afhængig er vi af vindmøller

I 2019 udgjorde vindmøller 54,6 procent af elproduktionen. Det tal skal op på 69,5 procent i 2030, hvis vi skal nå vores 2030-klimamål.

Solceller skal snige sig op på 21,1 procent fra kun 3,4 procent i 2019.

Kilde: Energistyrelsens Klimastatus og –fremskrivning 2021

En rundspørge til de tekniske direktører i de 55 oplands- og landkommunerne viser, at protesterne i mange tilfælde betyder, at man må skrotte vindmølleplaner. Næsten 20 af dem har oplevet, at man måtte stoppe projekter på grund af protester fra borgerne.

For en række kommuner var der tale om en tredjedel af alle projekter eller mere.

Og det er et problem, for kommunerne skal løfte en stor del af Danmarks klimamål om en 70 procent reduktion af drivhusgasser i 2030. Og her er vindmøller og solceller et effektivt - og nødvendigt - redskab for at opnå det.

I Ikast-Brande er det lige præcis dét, Annette Mosegaard godt kan være bekymret for. Om vi overhovedet når i mål med vores klimaambitioner, når det er så svært at sætte nye vindmøller op.

- Jeg tror ikke på det, som det er i dag. Det siger jeg som lægmand, men jeg kan se, at det ikke flytter sig nok. Og jeg kan se, hvor svært det er.

Har du styr på klimamålene?

Et flertal i Folketinget indgik i december 2019 en aftale om en klimalov, hvor man besluttede, hvor meget Danmark skal nedsætte CO2-udledningen med.

Hvor mange procent skal vi reducere vores udledning af drivhusgasser med i 2030?

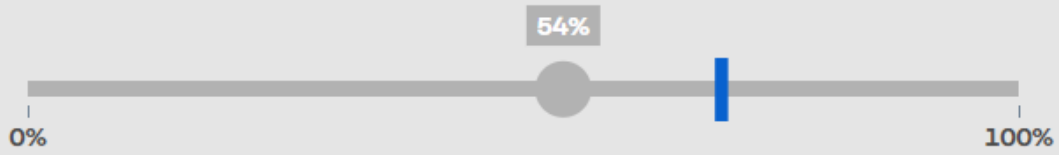

Det korrekte svar er

70%

Vi skal reducere udledningen med 70 procent ift. hvad vi udledte i 1990.

Folketinget har også vedtaget et delmål. Hvor meget skal vi have reduceret vores udledning med i 2025?

Det korrekte svar er

50-54%

I 2025 skal vi have reduceret udledningen med 50-54 procent.

Energistyrelsen har lavet en fremskrivning på, hvor meget CO2 vi forventer at have reduceret i 2030 ud fra de beslutninger, vi har truffet indtil nu.

Hvor mange millioner ton CO2 er vi ifølge den fra at nå målet?

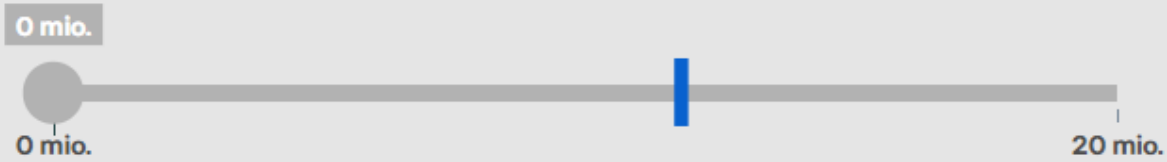

Det korrekte svar er

11.8 mio.

Lige nu mangler vi stadig at finde metoder til at spare 11,8 mio. ton CO2 for at nå målet. Den seneste fremskrivning viser, at vi vil have reduceret udledningen med 55 procent i 2030, så der er et stykke vej op til målet på 70 procent.

Som mange andre projekter endte vindmølleudvidelsen ved Isenvad med at blive et 'nej'. Protesterne var for massive.

Konflikterne i kommunen var så voldsomme, at byrådet helt stoppede med at tage ansøgninger om nye vindmølleprojekter ind i et par år.

I mellemtiden lavede man en lokalpolitisk aftale i Ikast-Brande Kommune, der stiller borgerne bedre end de nationale krav, for eksempel med større afstand til vindmøller og bedre kompensation til de berørte ejendomme.

Nu har kommunen igen fået blod på tanden efter at få nye vindmøller op. Lige nu er man i gang med at behandle nye vindmølleprojekter tre steder i kommunen.

Men alle tre steder er borgerne på barrikaderne.

'Vi giver ikke op'

Et af stederne er hos Britta Rosenkilde i Kratlund ved Brande.

Indtil videre er vindmøllerne kun prikker på et stykke papir cirka 750 meter fra hjemmet, men Ikast-Brande Kommune er gået i gang med de første undersøgelser og skal snart tage stilling til, om Kratlund skal være hjemsted for ni møller.

- Det var ikke det, vi købte ind på, da vi bosatte os her for knap 26 år siden. Vi har udsigt til træer og adgang til skov og å, og udenfor døren er der helt stille. Hvis det forsvinder, er det overvejende sandsynligt, at vi vil flytte, siger Britta Rosenkilde.

Borgerne i Kratlund har organiseret sig i en forening, så de i samlet flok kan fremlægge deres sag for lokalpolitikerne.

Deres mål er klart.

De vil ikke have vindmøllerne i deres baghave, og de stopper ikke, før planerne enten bliver droppet, eller at møllerne står der.

- Vi kommer med vores bedste argumenter, og vi bliver ved med at konfrontere politikerne og prøver at presse dem til at tage stilling. Vi giver ikke op.

Britta Rosenkilde kan godt forstå, at vindmøllerne skal op et sted, hvis vi skal nå i mål med klimaambitionerne. Men naboerne skal ikke føle, at planerne bliver presset ned over hovedet på dem. Præcis som de føler det i Kratlund.

- Det handler om at have en ordentlig kommunikation med borgerne fra starten og lade være med at lægge den opgave i hænderne på vindmølleopstillerne, der kun har én dagsorden, siger hun.

Som det er i dag, er det nemlig typisk en jordejer og en privat vindmølleopstiller, som beder kommunen om lov til at sætte vindmøller op. Det er altså ikke kommunen selv, der tager initiativ til at sætte dem op.

I stedet bør man gå ud til borgerne med en plan for hele kommunen og forklare, hvad målet er, og et tal på, hvor mange vindmøller det kræver, mener Britta Rosenkilde.

- Så kommune og borgere bliver samarbejdspartnere og ikke modspillere som i dag, tilføjer hun.

DR har arrangeret et møde mellem Annette Mosegaard og Britta Rosenkilde (th.) i Kratlund. For Britta Rosenkilde er en ordentlig dialog afgørende. Og for Annette Mosegaard er det ikke uvant at tage ud og få en snak med borgerne.

Det er en kritik, som Annette Mosegaard allerede har fokus på fra den anden side af bordet.

Også selvom der alligevel er protester.

Har I været gode nok til at inddrage borgerne?

- Vi prøver at sætte nogle rammer for det bedst muligt, men nej, jeg synes ikke, vi er lykkedes 100 procent, og det er vi nødt til at forholde os til.

Det er en kritik, som Annette Mosegaard allerede har fokus på fra den anden side af bordet.

Også selvom der alligevel er protester.

Har I været gode nok til at inddrage borgerne?

- Vi prøver at sætte nogle rammer for det bedst muligt, men nej, jeg synes ikke, vi er lykkedes 100 procent, og det er vi nødt til at forholde os til.

Hun peger også på, at en overordnet strategi for hele kommunen er vejen frem, så man kan vise borgerne, hvor mange vindmøller og solceller der skal til.

- Jeg tror, det bliver svært at lave en løsning, hvor alle bliver tilfredse, og vi har en grøn dagsorden, vi skal løse på en eller anden måde. Men jeg tør godt sige, at vi kan gøre det bedre, end vi gør i dag.

Løsningen findes måske på Fyn

Så hvordan løser man den hårdknude, det er, når man på den ene side skal nedbringe CO2-udslippet og på den anden side passe på den fred og idyl, borgerne er flyttet på landet efter?

Spørger man en ekspert på området, er der tre måder at fremme opbakningen til den grønne omstilling på:

Kristian Borch
Seniorforsker i grøn omstilling og borgerenergi og lektor ved Aalborg UniversitetFælleslisten

Inddrag borgerne

Kommunerne gør det galt, at de gør det efter bogen. De følger reglerne, og vi ved fra forskning, at det ikke er nok. Det kræver, at man har borgerne med fra starten. Borgerne skal med på råd, og de skal have indflydelse. Kommunerne skal indse, at borgerne er en ressource, hvis de bliver inddraget ordentligt i planlægningen, og de skal hjælpe dem med at organisere sig. Det sker sjældent af sig selv, men når det sker, udgør 'energifællesskaber' en stærk forhandlingspartner, som måske ligefrem brænder for vedvarende energi. Hvad nu, hvis kommunen selv gik ud og startede gnisten? Det har de gjort tidligere – f.eks. fjernvarmeselskaber og vandværker, som i Danmark er forbrugerejet og non-profit foreninger.

Skab fællesskaber - lad borgerne være medejere

Kommunerne bør hjælpe borgerne med at organisere sig i energifælles-skaber, hvor lokalsamfundet er medejer og kan se, at det er en fordel. Så kan borgerne bruge deres egen, billige strøm og være med på den grønne bølge. Jeg ser et problem i, at vi lader markedskræfterne dominere den grønne omstilling. Det kan borgerne sagtens og med fordel også bidrage til. Den grønne omstilling bør være et folkeligt projekt - lidt som en ny andelstanke.

Lav mange små anlæg - de batter også

I stedet for at lave kæmpe anlæg kan man lave flere mindre af slagsen. Det er meget nemmere at passe et mindre anlæg ind i naturen og i landskabet, så det ikke skæmmer og måske ovenikøbet kan blive attraktivt at kigge på. Hvis man fordeler dem klogt i landskabet, kan man komme op på de samme arealer. Så er det mange bække små, der gør en stor å.

I Brenderup på Fyn ser man ud til at have knækket koden. Her får byen med 1.400 indbyggere meget af deres strøm fra en solcellepark, der er stillet op på en mark uden for byen.

Det var hverken private jordejere eller kommunen, der tog initiativet.

Det var borgerne selv.

- Vi har fundet måske én løsning på, hvordan det kan gøres. Der er sikkert mange andre løsninger. Men fællesskabet er nok et af nøgleordene, siger H. C. Jørgensen, der er en af drivkræfterne i lokalsamfundet.

Fra at de lokale fik ideen, gik der 2,5 år til at de fik deres første strøm fra solcellerne. De lokale kunne komme med i projektet ved at købe folkeaktier, og i dag ejer de knap halvdelen af det 20.000 kvadratmeter store anlæg.

- Den største betydning er, at alle havde muligheden for at deltage, siger H.C. Jørgensen.

For Brenderup er solcelleparken meget mere end bare billig strøm.

- Det er energiproduktion, klimaomstilling eller bare solceller. I vores øjne er det resultatet af et lokalt fælles projekt.

Han mener, det er afgørende, at initiativet kom fra dem selv. For der har faktisk aldrig rigtig været modstand imod projektet, fortæller han.

- Tanken om, at man selv er med til at skabe idéen fra starten af. Den tror jeg er vigtigere end den sidste 25-øre, siger H. C. Jørgensen.

Skal vi nå klimamålene, skal borgerne på banen

Hos Middelfart Kommune, som huser Brenderup, er det da også første gang klimachef Morten Westergaard har oplevet, at et lokalsamfund selv har kontaktet kommunen for at få sat solceller op.

- Det er en gave til et byråd, som vil noget med grøn omstilling og vil noget med borgerinddragelse, siger han.

Han mener bestemt, at de selv - og andre kommuner - kan bruge deres oplevelse med Brenderup til at gøre processen lettere, når der skal solceller eller vindmøller op andre steder.

- Vi har lært vanvittigt meget, også om den måde kommunerne kan og bør arbejde på for at nå klimamålet med folkelig opbakning.

- Det handler lidt om at gå fra sagsbehandling til samskabelse. I stedet for at vente på, at der kommer et færdiglavet projekt ind på skrivebordet, skal vi sige: Døren er åben eller ring, så kommer vi ud og snakker om tingene.

'Jeg tror, vi har mange flere kræfter i vores lokalsamfund, end vi lige umiddelbart tror,' siger H. C. Jørgensen, der er en af de lokale drivkræfter i Brenderup. Her står han foran byens solcelleanlæg. Lige nu er de lokale ved at anlægge en bypark med vilde blomster, og næste projekt bliver måske at plante en skov.

Klimachefen mener, at kommunen skal gøre det lettere for de lokale ildsjæle at overskue projektet, for eksempel med grønne guides, seminarer på biblioteker eller en slags helpdesk, så man hurtigt kan få svar på sine spørgsmål.

For det er helt afgørende, at borgerne bliver inddraget, hvis vi skal nå klimamålene, mener Morten Westergaard. For som det ser ud nu, er han meget bekymret for, om vi kan nå i mål i 2030.

- Det er vitterligt sidste udkald. Vi har nogle procenters sandsynlighed for at kunne realisere det her. Hvis vi tager en traditionel vindmølleplan, kan det jo tage fem til seks år, inden den endelige behandling finder sted. Vi er i 2030 lige om lidt. Det kræver en accept og en velvilje hele vejen rundt, og at vi selv begynder at invitere de her ting ind i vores lokalsamfund.

Sådan et projekt som Brenderup batter vel ikke så meget, hvis vi skal nå i mål med klimamålene om ni år?

- De her projekter smitter heldigvis, og det handler om at hjælpe med, at projekterne bliver succesfulde og bliver levet ud i virkelighedens verden.

I Brenderup er der i hvert fald ingen tvivl om, at borgerinddragelse er vejen frem.

- Vi er med på ideen, fordi projektet var vores egen ide. Det er en af de mekanismer, vi har opdaget fungerer. Og som jeg tror virker mange andre steder også, siger H. C. Jørgensen.

Sådan gjorde vi

- DR sendte i slut april - start maj en rundspørge ud til ca. 1.300 byrødder, der er i de 55 oplands- og landkommuner, fordi det primært er dem, der har plads til vindmøller.
- Deraf svarede 443 på rundspørgen, hvoraf 396 af dem enten har vindmøller eller har haft ansøgninger om vindmølleprojekter.
- Af de 396 svarede næsten 75 procent, at de i høj grad eller i meget høj grad oplever at være i konflikt med borgerne omkring projekter med vindmøller.
- Derudover har DR lavet en rundspørge til de 55 tekniske direktører i samme kommuner. 37 ønskede at medvirke.
- Knap halvdelen af de tekniske direktører, der medvirkede, svarede, at de har oplevet, at kommunen måtte stoppe vindmølleplaner på grund af borgerprotester.
- For 10 af kommunerne var der tale om en tredjedel af projekterne eller mere.

7. april 2021 kl 02:00 **Energi og Klima**

Debat

Forskere: Borgerne bør indrages i den grønne omstilling gennem energifællesskaber

Lokale energifællesskaber er ikke i konkurrence med de centrale forsyningsanlæg, men en aflastning af investeringer og mere effektiv udnyttelse af energi. Det vil nemlig øge borgernes engagement og bevidsthed omkring energiforbruget, skriver Ulrik Jørgensen og Frede Hvelplund.

Det er ikke blot en god idé at øge borgerinvolveringen i energiomstillingen, det er en dokumenteret løsning, der bidrager til 2030-målsætningen, skriver Ulrik Jørgensen og Frede Hvelplund. Foto: Liselotte Sabroe/Ritzau Scanpix

Ulrik Jørgensen og Frede Hvelplund

Hhv. forsker og rådgiver og professor, Aalborg Universitet,

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

I disse uger er Folketingets udvalg for Klima, Energi og Forsyning i gang med anden runde af implementering af EU's nye energidirektiver. Et centralt punkt er inddragelse af borgerne i den grønne omstilling.

To modstridende opfattelser står over for hinanden. Den ene, at vi i Danmark gennem store transmissionsnet og sikring af borgernes indflydelse på net-selskaberne, har sørget for energiomstillingen, så der ikke behov for mere involvering af borgerne.

Den anden, at der er et stort behov for at engagere og involvere borgere og andre lokale aktører i denne for at fremme klimaforståelsen og skabe større koordination mellem produktion og forbrug.

Midt i en omstilling mellem energisystemer

Der er de seneste år sket meget med de teknologier, der bygger på vedvarende energikilder. Også forståelsen af, hvad der kræves for at imødegå klimaforandringerne, har ændret sig. Der har hidtil været fokus på at omlægge elproduktionen til blandt andet vindmøller, hvor større vindmølleparker på havet eksempelvis har været en løsning.

En overgangsløsning inden for fjernvarmen har været at erstatte olie og kul med biomasse. Det sidste er ikke længere bæredygtigt, så nu skal der ske en elektrificering af varmen. Begge teknologier har krævet store forsyningsnet for at kunne håndtere afstanden mellem produktion og forbrug.

De nye energiteknologier som solceller, varmepumper og lagring fungerer bedst som lokale energiløsninger, hvor der er kortere afstand mellem produktion og forbrug og hvor forbrugerne må påtage sig et større ansvar. Vi står midt i en omstilling fra et energisystem til et andet.

Fra et system båret af store, anlæg med passive forbrugere, til et system, som supplerer de store anlæg med lokale anlæg, som lægger op til et ansvarligt forbrug. Det er denne forandring, som EU's nye direktiver lægger op til.

Selvom de danske net-selskaber overvejende er forbrugerejede, har markedsforhold gjort, at de har fusioneret ganske intenst de seneste år, hvilket har sat forbrugerdemokratiet under hårdt pres. Der er brug for, at net-selskaberne nu gør brug af borgernes kreativitet og deltagelse i omstillingen af energisystemet.

Modstridende indhold i EU's direktiver

Folketinget vedtog i december en ny Elforsyningslov, som ikke har skabte klarhed. Det kan bortforklares med, at Elmarkedsdirektivet, der lå til grund for den danske lovgivning, er selvmodsigende. I direktivet står, at medlemslandene skal skabe gunstige regler for 'borgerenergifællesskaber', og at reglerne skal være ensartede og fjerne administrative og økonomiske hindringer.

“

Nu er det op til klimaforligspartierne og andre, der ønsker en øget og reel involvering af borgerne i energi- og klimaomstillingen, at forhindre, at borgerinddragelsen igen tabes på gulvet.

Ulrik Jørgensen og Frede Hvelplund, hhv. forsker og rådgiver og professor, Aalborg Universitet

Men samtidig er det ikke entydigt, hvad disse energifællesskaber kan udrette, idet bestemmelser om deres lokale rolle, var blevet fjernet gennem lobbyarbejde fra blandt andet de store, kommercielle elselskaber i Tyskeland – til trods for, at Energistyrelsen i sit forarbejde til direktivet arbejdede for, at det lokale var afgørende.

Alt dette blev ’glemt’ med forslaget til den nye Elforsyningslov, som ikke skabte et gunstigt og ensartet regelsæt. Selvom klimaforligspartierne rejste spørgsmål til lovens udformning, blev det ikke omsat til handling, så Elforsyningsloven nu i praksis hindrer etableringen af lokale ’borgerenergifællesskaber’.

Næste måneder bliver afgørende

Dermed er sagen om borgerdeltagelse i energiomstillingen dog ikke afsluttet, idet de næste måneder bliver afgørende for gennemførelse af det andet EU-direktiv: VE-direktivet. Det definerer til forskel fra Elmarkedsdirektivet regler for ’VE fællesskaber’, der tager udgangspunkt i nærheden mellem de involverede parter.

De kan være borgere, boligselskaber, kommunale institutioner og mindre erhvervsdrivende. Den danske VE-støttelov, der nu behandles i Folketinget, gør det muligt at gøre op med de hindringer, som Elforsyningslovens har skabt.

Nu er det op til klimaforligspartierne og andre, der ønsker en øget og reel involvering af borgerne i energi- og klimaomstillingen, at forhindre, at borgerinddragelsen igen tabes på gulvet.

Ved høringen om Elforsyningsloven pegede mange svar på, at der burde tages højde for bestemmelserne i VE-direktivet, med dets nærhedsprincip og vigtige bestemmelser om ejerskab og direkte forbindelser, som ikke findes i Elmarkedsdirektivet.

Det blev dengang afvist af Energistyrelsen, som henviste til næste runde med VE-støtteloven. Da ændringsforslaget til VE-støtteloven blev fremlagt for en måneds tid siden, var argumentet vendt på hovedet. Nu var alt, der handlede om el fra vedvarende energikilder, afklaret med Elforsyningsloven, så reglerne om 'VE fællesskaber' alene skulle gælde andre energiformer.

Energistyrelsens argumentation er forkert og i direkte modstrid med, at VE-direktivet netop opstiller vidtgående og præcise regler for lokale energifællesskaber.

Hvad er fordelene ved lokale energifællesskaber?
Lokale energifællesskaber, nu defineret som 'VE fællesskaber', kan bidrage til den energi- og klimapolitiske målsætning – og i forlængelse heraf også 2030-målsætningen om reduktion af CO2-udledningerne med 70 procent på følgende måder:

- Lokale investeringer i VE-anlæg med solceller, mindre vindmøller, varmepumper, lade-standere til elbiler og energilagre.
- Udligning af forbrug af el og varme i løbet af et eller få døgn, så energianlægget kan optimeres i størrelse.
- Bidrage til elektrificering af varmeforsyning og transport.
- Reducere belastningen af de kollektive forsyninger og sikre optimal udnyttelse af elnettets kapacitet, så større udbygning kan undgås.

Etablering af VE-fællesskaber er ikke i konkurrence med de centrale forsyningsanlæg, men en aflastning af investeringer og mere effektiv udnyttelse af energi, fordi de lokale investeringer og energistyring vil øge borgernes engagement og bevidsthed omkring energiforbruget. Derfor bør net-selskaberne støtte op ved at give større handlefrihed til disse fællesskaber.

Dansk Energi har flere gange været i pressen med historier om, at der er et stort behov for at udbygge elnettet for at sikre elektrificeringen af varme og transport.

Samtidigt har Energinet og Dansk Energi har også udtrykt bekymring for, at store nye solcelleparker placeret i tyndt befolkede områder vil kræve mere net, for at el kan transporteres til de steder, hvor den kan blive brugt. De kan skabe stor ubalance i brugen af elnettet ved primært at producere om sommeren langt fra forbrugerne.

Disse problemer vil VE-fællesskaber kunne være med til at løse ved at organisere anvendelsen til solceller på de tagflader, der ligger i nærheden af, hvor elektriciteten bruges.

Reducerer net-belastningen
Modelbaserede gennemregninger af lokale energifællesskabers bidrag til 2030-målsætningen viser, at de i boligfællesskaber, nye bydele, ældre bykvarterer og fælles landsbyløsninger kan levere en betydelig CO2-fortrængning.

Disse modelberegninger er foretaget i forskningsprojektet: 'Udvikling af lokale energifællesskaber som led i omstillingen af det danske energisystem'.

Projektet er finansieret af Vissing Fonden og har omfattet model- og procesudvikling, der dækker både energistrømme, økonomi, involvering, organisering og nødvendige beslutninger.

Beregningerne viser, at mindst halvdelen af de fossile og biobaserede brændsler bliver erstattet med VE i eksisterende bydele.

Desuden kan nye bydele og oprettelse af økologiske boligfællesskaber gøres 100 procent VE-baserede og dertil bidrage til med VE-baseret el til andre forbrugere. Beregningerne dokumenterer desuden, at lokale energifællesskaber kan gøre udbygning af elnettets kapacitet unødvendig gennem lagre for henholdsvis el og varme i et lokalt energifællesskab.

Belastningen af elnettet flyttes fra de højlast dagtimer til andre af døgnets timer og natten, så elnettet bliver jævnt belastet. Herved bliver der 'plads' til både elektrificeringen af varmen og opladning af elbiler.

Det er på denne baggrund ikke blot en god idé at øge borgerinvolveringen i energiomstillingen, det er en dokumenteret løsning, der bidrager til 2030-målsætningen. Og så bidrager de lokale VE-fællesskaber til den borgerinvolvering, som mange partier skriver om i deres programmer for at fremme de energi- og klimapolitiske mål i Danmark.

Borgerenergifællesskaber: Den nye elev i klassen

30. JUNI 2021 | *Af* JESPER TORNBJERG

I regi af Energifællesskab Avedøre arbejder Erik Christiansen for flere solenergianlæg bl.a. på Store Hus i Avedøre Stationsby. Samarbejde på tværs har altid været et mantra for Erik Christiansen, der var en af trækkræfterne bag de ikoniske vindmøller på Middelgrunden i Øresund. Møllerne er dengang som nu ejet af et lav i kombination med et energiselskab (pt. HOFOR). Foto: Jesper Tornbjerg.

Med Energifællesskab Avedøre samler Hvidovre Kommune, borgere, boligselskaber, fjernvarmeværker og virksomheder sig om energiprojekter på tværs af fjernvarme og el. Elnettet er inviteret med ombord i en lokal verden, der bobler af ideer.

Verden over bor mange millioner mennesker i millionbyer, så hvis FN's Verdensmål for 2030 skal nås, skal der ske betydelige forandringer i city såvel som i forstæder. Borgerne skal bl.a. have ren el/varme/køling og infrastruktur til ekstremt mange elbiler.

Avedøre Green City, der er et tæt samarbejde mellem Hvidovre Kommune, borgere, energiselskaber og virksomheder, er i gang med at udføre og udvikle nogle af de løsninger, der skal til for at skabe en bæredygtig bydel.

– Cirka 6.000 mennesker med vidt forskellige interesser og med udgangspunkt i Verdensmålene er involveret i Avedøre Green City, siger en af de centrale aktører, direktør Erik Christiansen fra EBO Consult, under en rundtur i elbil i bydelen.

> Cirka 6.000 mennesker med vidt forskellige interesser og med udgangspunkt i Verdensmålene er involveret i Avedøre Green City.
>
> Erik Christiansen, direktør, EBO Consult

Til at udvikle og gennemføre en række af aktiviteterne er der stiftet det, der formentlig er Danmarks første borgerenergifællesskab: Energifællesskab Avedøre. Bag dette andelsselskab står indtil videre Hvidovre Gymnasium og HF, Avedøre Landsbylaug, Avedøre Fjernvarme, Filmbyen, EBO Consult og Hvidovre Kommune.

Første projekt: Opladning

Energifællesskab Avedøre er netop i disse dage ved at få etableret sit første fysiske anlæg: Fire ladepladser (i alt 44 kW) til elbiler udenfor gymnasiet i Avedøre Stationsby. Ladestationen er designet i træ med solceller som tag og elproducent.

– Det bliver flot, konstaterer Erik Christiansen, der har en lang karriere med fokus på lokale energiløsninger med involvering af borgere og virksomheder. Ifølge EBO Consult-direktøren er samarbejdet i Energifællesskab Avedøre åbent for flere partnere – herunder især boligorganisationerne – ligesom det meget gerne må omfatte et tæt samarbejde med elnettet.

– Borgerenergifællesskaber kan udvikle sig til at blive et stærkt virkemiddel – især hvis elnettet spiller positivt med, siger Erik Christiansen under rundturen i Avedøre, der er en del af Hvidovre Kommune (53.500 indbyggere og mange virksomheder).

Fingerplan med grønne fingre

Kernen for mange af aktiviteterne ligger i den nøje planlagte Avedøre Stationsby, der blev projekteret som en del af hovedstadsområdets legendariske fingerplan i 1968 og opført fra 1972 til 1982 med alt, hvad hjertet begærer: Flere tusinde boliger af forskellig slags, skoler og daginstitutioner, bibliotek, gymnasium, beboerlokaler, kirke, togstation og meget mere.

Avedøre Stationsby ligger omkranset af en slags ringmur med Store Hus som et markant vartegn. Bydelen er blevet renoveret flere gange i løbet af de seneste årtier, og for Store Hus har det bl.a. betydet, at der er monteret solceller på den sydvendte facade og solvarme på toppen 45 meter oppe. Den lokale produktion af varme og elektricitet kan følges fra displays på den ene gavl.

– Produktionstallene kan ses fra stationen, og det sker, at togpassager reagerer, hvis der er noget, der ikke virker, fortæller Erik Christiansen fra EBO Consult, der står for planlægning og drift af fjernvarmeselskaberne i Hvidovre Kommune.

Betydelige investeringer

Fjernvarmeselskaberne har organisatoriske muskler til – sammen med kommune, boligselskaber, borgere og virksomheder – at gå efter nye partnerskaber og EU-penge. Avedøre Green City har fået 9,2 mio. kr. i støtte fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB) til at forfine en række planer, der de næste år udløser investeringer for knap 300 mio. kr.

Fjernvarmesystemet i Avedøre Stationsby, Avedørelejren og Filmbyen skal effektiviseres ved at sænke temperaturen fra 95 til 65-70 grader, hvilket kræver, at en række bygninger skal tilpasses de nye vilkår. Et af de helt store projekter er derfor etablering af nye og renovering af ældre ledninger, hvor Hvidovre Fjernvarme skal bruge ca. 115 mio. kr., og interne varmeinstallationer i Avedøre Boligselskab, der har afsat ca. 175 mio. kr.

Ifølge planerne skal der også sættes solceller på gymnasiet og andre steder i Avedøre Stationsby, ligesom Store Hus efter de nyeste planer skal have PVT-plader på de ledige facader. PVT-anlæg, der er er det nye hotte inden for solenergi, producerer både el og varme. Mere ladeinfrastruktur til elbiler står også på ønskelisten for borgerne i Avedøre Green City.

– Måske skal Energifællesskab Avedøre håndtere projekterne. Vi er ved at se på finansieringen, siger Erik Christiansen - og så er vi fremme ved den store joker: Elnettet, hvor elnetselskaberne skal agere inden for Elforsyningslovens rammer og i pagt med de priser og vilkår, der er anmeldt og godkendt af Forsyningstilsynet.

Verdensmestre, men...

– Med 99,996 procent er I verdensmestre i leveringssikkerhed, men I er ikke verdensmestre i at håndtere folk, der gerne vil noget andet... eksempelvis i regi af borgerenergifællesskaber, siger Erik Christiansen med adresse til Dansk Energi og elnetselskaberne og de diskussioner, der har været om EU's Ren Energi til alle Europæere-pakke.

Netop denne pakke introducerer begrebet 'borgerenergifællesskaber', der nu er indført også i dansk lovgivning. Det slås fast i dansk lovgivning, at elnettet er et monopol, og at vi ikke skal have parallelle net.

– Selvfølgelig skal vi bruge det kollektive net og betale de tariffer og afgifter, der gælder, fastslår Erik Christiansen, der efterlyser større lydhørhed og gennemsigtighed fra myndigheder og netselskaber i forhold til, hvordan nettet benyttes og til hvilke priser og vilkår.

Selvfølgelig skal vi bruge det kollektive net og betale de tariffer og afgifter, der gælder.

Udover ladestationen til elbiler har Hvidovre Gymnasium og HF også planer om at sætte solceller på bygningen – bl.a. for at tiltrække unge, der er interesseret i naturvidenskab inkl. klima, energi og miljø. På områdets ældre og nye solcelleanlæg kan de eksempelvis måle, sammenligne og analysere teknologierne.

Lokal el til lokale forbrugere

Solcellerne på taget kommer til at producere mest strøm om sommeren, hvor aktivitetsniveauet er lavest. Derfor vil gymnasiet gerne kunne sælge elektricitet direkte til Filmbyen og andre deltagere i Energifællesskab Avedøre.

Planer om andre solceller og fælles vindmøller er også i spil i regi af borgerfællesskabet, men ideen om at dele lokal strøm er i karambolage med myndighedernes krav om, at egenproduktion skal holdes indenfor egen matrikel.

– Det vil vi gerne have et opgør med, siger Erik Christiansen.

Spørgsmålet er også, hvilke fordele lokal elhandel vil give elnettet, der skal dimensioneres efter den maksimale belastning – som ofte er den kolde vinterdag.

– Det er nogle tarifspørgsmål og øvrige vilkår, som vi skal have diskuteret. Vi mener, at en større lokal sammenhæng mellem forbrug og produktion vil være en fordel for netselskaberne. Jeg tror, at analyser kan vise, at de slipper for at investere helt så meget i udbygninger med kabler og transformerstationer, vurderer Erik Christiansen.

Analyse af fordele for elnettet

En vej frem kunne være, foreslår Erik Christiansen, at Energifællesskab Avedøre sammen med det lokale elnetselskab, Radius, it-firmaer, aggregatorer og andre parter på basis af målerdata sammen går i dybden med, hvordan kogespidserne på gadeniveau kan reduceres – og efterfølgende blive enige om en handlingsplan.

– Vi er nødt til at finde ud af, hvordan vi kan få systemerne til at arbejde sammen på tværs, siger Erik Christiansen, der ser frem til, at dokumenterede gevinster bliver skrevet ind i netselskabernes næste tarifmodel eksempelvis i form af geografisk differentierede tariffer, der hviler på lokale data.

– Hvis vores borgerenergifællesskaber gavner elsystemet, skal vi belønnes, mener Erik Christiansen, der understreger, at han indtil videre kun har mødt velvilje fra Radius.

Erik Christiansen ser frem til en fortsat dialog om afregning og prissætning af de ydelser, netselskaberne leverer til borgerenergifællesskaber på baggrund af analyser af de fordele, der kan være for elnettet.

Høns over motorvejen?

I Erik Christiansens elbil slår vi også et sving forbi Filmbyen og kaster et blik på Avedøre Kaserne, der nu tilbyder andelsboliger i røde, renoverede bygninger. Undervejs passerer vi også traditionelle parcelhuse og en vinmark her blot 10-15 kilometer fra Københavns hjerte.

Visionerne bobler fra ham og hans inspirationskilder. For eksempel arbejder et andet energifællesskab nu også med en vild plan om at bygge boliger, byhaver og solenergianlæg oven på en af de motorveje, der skærer gennem kommunen. Lykkes det at etablere Solporten, bliver forstadskvarterne bundet bedre sammen, støjplager reduceres, og der skaffes nye boliger.

– Og vi får høns på toppen af motorvejen, smiler Erik Christiansen.

Fossil-øerne skal væk

Nord for stationsbyen ligger Avedøre Landsby med knap 250 år gammel gadekærsidyl og fossil opvarmning. Landsbyen er en vigtig del af Avedøre Green City og borgerenergifællesskabet. I Hvidovre Kommune er der knap 6.700 gaskedler og 480 oliefyr, så en konvertering af dem – inklusive de 300 boliger i landsbyen – er nødvendig, hvis kommunen skal være CO2-neutral.

Hvidovre Kommune ser gerne, at alle borgere kommer på fjernvarme, hvor de modtager varmt vand i forskellige kombinationer med varmepumper, overskudsvarme fra virksomheder, solvarme, geotermi m.m. Derfor har bestyrelsen for Hvidovre Fjernvarmeselskab, hvor kommunen er repræsenteret, godkendt en plan, hvor fossil-ø efter fossil-ø skifter til bæredygtige løsninger i løbet af de næste ti år.

En forudsætning for at fjernvarmenettet kan udbygges til Avedøre Landsby og andre 'øer' er, at der er tilstrækkeligt med beboere, der vælger fjernvarmen til.

– Projekterne skal hænge økonomisk sammen. Beboerne spiller en afgørende rolle for, om fjernvarmen bliver en realitet eller ej, siger Erik Christiansen og understreger, at varmepriserne selvfølgelig skal være konkurrencedygtige i forhold til leverancer fra VEKS' transmissionsnet.

MATERIALER

Links

→ Læs 'Formand for Radius og Cerius: Borgernære energifællesskaber er et vigtigt værktøj, men de rummer også udfordringer' hos Klimamonitor

Intelligent Energi
Vodroffsvej 59
1900 Frederiksberg C
35 300 400

NYHED 6. oktober 2020

Energifællesskaber – en ny mulighed i den grønne omstilling

I begyndelsen af 2021 indføres såkaldte borgerenergifællesskaber i Danmark, som er en ny type aktør i energi- og forsyningssektoren. Borgerenergifællesskabernes formål er at samle interessenter; borgere, lokale virksomheder og kommuner, i et fællesskab om lokale initiativer i den grønne omstilling, eksempelvis produktion og deling af grøn energi eller opførelse af opladningsinfrastruktur til elbiler. I denne nyhed gør vi dig klogere på de kommende grønne fællesskaber.

I juli 2019 blev EU's elmarkedsdirektiv vedtaget. Direktivet, som er en del af en større lovgivningspakke, indeholder regler om *borgerenergifællesskaber*, som nu skal implementeres i dansk ret. I et udkast til lovforslag til ændring af elforsyningsloven, som netop har været sendt i høring, løftes

sløret for, hvordan Klima, Energi- og Forsyningsministeriet mener, at de overordnede regler, som sætter rammerne, bør implementeres i dansk ret. Detailreguleringen forventes udmøntet i en bekendtgørelse.

Men hvad er et borgerenergifællesskab? Elmarkedsdirektivet definerer et borgerenergifællesskab, som en retlig enhed:

1. der er baseret på frivillig og åben deltagelse og reelt kontrolleres af medlemmer eller partshavere, der er fysiske personer, lokale myndigheder, herunder kommuner, eller små virksomheder
2. hvis primære formål er at give sine medlemmer eller partshavere eller de lokalområder, hvor det drives, miljømæssige, økonomiske eller sociale fællesskabsfordele frem for at give økonomisk gevinst
3. som kan beskæftige sig med produktion, herunder baseret på vedvarende energikilder, distribution, levering, forbrug, aggregering, energilagring, energieffektivitetsydelser eller ydelser til opladning af elektriske køretøjer eller yde andre energiydelser til sine medlemmer eller partshavere.

Formålet med borgerenergifællesskaberne er altså at understøtte en forbrugerdrevet grøn omstilling. Med borgerenergifællesskaber kan borgere og de lokale myndigheder gå sammen om en række lokalt forankrede grønne initiativer og projekter, som skal gavne fællesskabet og ikke primært drives med økonomisk gevinst for øje.

Der er lagt op til, at kommunerne får eksplicit lovhjemmel til at deltage i disse borgerenergifælleskaber – så længe de organiseres som et selskab med begrænset ansvar. De konkrete krav til selskabsformen er endnu ikke fastlagt, men kravene i direktivet lægger op til, at selskaberne organiseres enten som andelsselskaber eller foreninger på grund af kravet om åben deltagelse.

Som det fremgår af punkt c ovenfor, vil borgerenergifællesskaberne kunne beskæftige sig med en lang række energirelaterede tiltag. Relevant for kommunerne kunne blandt andet være adgangen til at deltage i projekter med opladning af elektriske køretøjer, som forventes at spille en central rolle frem mod 2030, hvor der er politiske ambitioner om, at der skal være mellem 500.000 til 1.000.000 elbiler på de danske veje.

Lovforslaget forventes fremsat senere på efteråret og vedtaget, således at de nye regler kan træde i kraft i januar 2021.

Læs elmarkedsdirektivet.

Juridiske specialer: Energi

Brancher: Energi og infrastruktur

Kontakt

Anders Stubbe Arndal
Managing Partner (København)
Dir. +45 38 77 43 05
Mob. +45 20 44 21 92
asa@kromannreumert.com

Maria Holst Levin

Partner (København)

Dir. +45 38 77 43 90
Mob. +45 24 86 00 01
mln@kromannreumert.com

Christopher Dalgas

Advokatfuldmægtig (København)

Dir. +45 38 77 42 13
Mob. +45 61 61 30 03
chda@kromannreumert.com

Udskriftsdato: 19. august 2021

BEK nr 1069 af 30/05/2021 (Gældende)

Bekendtgørelse om VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber og forholdet mellem VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber og elhandelsvirksomheder og kollektive elforsyningsvirksomheder

Ministerium: Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Journalnummer: Klima-, Energi- og Forsyningsmin., Energistyrelsen, j.nr. 2020-4295

Lovtidende A

2021

Udgivet den 2. juni 2021

30. maj 2021. Nr. 1069.

Bekendtgørelse om VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber og forholdet mellem VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber og elhandelsvirksomheder og kollektive elforsyningsvirksomheder

I medfør af § 6 b, stk. 13 og § 9, i lov om elforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 984 af 12. maj 2021, som ændret ved lov nr. 883 af 12. maj 2021, fastsættes efter bemyndigelse i henhold til § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1068 af 25. oktober 2019 om Energistyrelsens opgaver og beføjelser:

Anvendelsesområde og definitioner

§ 1. Bekendtgørelsen finder anvendelse på VE-fællesskabers, borgerenergifællesskabers, elhandelsvirksomheders og kollektive elforsyningsvirksomheders opgaver og forpligtelser i forbindelse med deling, forbrug eller produktion af elektricitet inden for et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab.

§ 2. Ved næsten realtid forstås i denne bekendtgørelse i forbindelse med elmåling, en kort tidsperiode, normalt ned til sekunder eller op til tidsrammen for afregning af ubalancer.

§ 3. Ved VE-fællesskab forstås i denne bekendtgørelse en juridisk person, der er baseret på åben og frivillig deltagelse, og er uafhængig og faktisk kontrolleres af kapitalejere eller deltagere, der er beliggende i nærheden af de projekter for vedvarende energi, der ejes og udvikles af denne juridiske person, hvis kapitalejere eller deltagere er fysiske personer, SMV'er eller lokale myndigheder, herunder kommuner, og hvis hovedformål er at give sine kapitalejere eller deltagere eller de lokalområder, hvor den opererer, miljømæssige, økonomiske eller sociale fællesskabsfordele snarere end økonomisk fortjeneste.

Stk. 2. SMV'er skal forstås som mikrovirksomheder, små virksomheder eller mellemstore virksomheder som defineret i artikel 2 i bilaget til Kommissionens henstilling 2003/361/EF.

§ 4. Ved borgerenergifællesskab forstås i denne bekendtgørelse en juridisk person, der er baseret på frivillig og åben deltagelse og reelt kontrolleres af deltagere eller kapitalejere, der er fysiske personer, lokale myndigheder, herunder kommuner, eller små virksomheder, hvis primære formål er at give sine deltagere eller kapitalejere eller de lokalområder, hvor det drives, miljømæssige, økonomiske eller sociale fællesskabsfordele frem for at give økonomisk gevinst.

Generelle bestemmelser

§ 5. Deltagelse i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab og ejerskab af kapitalandele i et VE-fællesskab og borgerenergifællesskab er åben og frivillig. Deltagelse i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab og ejerskab af kapitalandele i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab kan dog begrænses af VE-fællesskabets og borgerenergifællesskabets interessentskabskontrakt eller vedtægter.

Stk. 2. Deltagere og kapitalejere i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab bevarer deres rettigheder og forpligtelser som elforbrugere, herunder som husholdningsforbruger og aktiv kunde.

Stk. 3. Hvis en deltager eller kapitalejer i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab trækker sig ud af VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet finder de relevante selskabsretlige regler anvendelse afhængig af selskabsformen. Retten til at trække sig ud af et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab påvirker ikke eventuelle hæftelsesforpligtelser for deltageren eller kapitalejeren i forhold til VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet eller forpligtelser indgået af VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet.

Stk. 4. En deltager eller kapitalejer i et VE-fællesskab og borgerenergifællesskab anvender sin ret til at vælge elhandelsvirksomhed efter elforsyningsloven § 6, stk. 1, 2. pkt., når VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet indgår en aftale om levering og deling af elektricitet med en elhandelsvirksomhed, jf. § 13. Dette påvirker dog ikke deltagerens eller kapitalejerens adgang til frit at aftale levering af elektricitet med en anden elhandelsvirksomhed, forudsat at den krævede tilslutning og de nødvendige målepunkter er etableret.

§ 6. Et VE-fællesskab og borgerenergifællesskab kan etableres og drives som en forening, et interessentskab, et andelsselskab eller et kapitalselskab.

Stk. 2. Fysiske og juridiske personer, der træffer beslutninger på et VE-fællesskabs og borgerenergifællesskabs vegne må ikke deltage i omfattende kommercielle aktiviteter

DB000338

Klima-, Energi- og Forsyningsmin.,
Energistyrelsen, j.nr. 2020-4295

og have energisektoren som primært område for økonomisk aktivitet. 1. pkt. omfatter medlemmer af ledelsen i virksomheder, der har energisektoren som primært område for økonomisk aktivitet.

Stk. 3. Deltagere og kapitalejere i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab, der deltager i omfattende kommercielle aktiviteter og har energisektoren som primært område for økonomisk aktivitet, må ikke opnå bestemmende indflydelse i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet.

Stk. 4. Uanset stk. 2 og 3 kan et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab etableres som elhandelsvirksomhed efter § 10, stk. 2, med det formål at foranstalte deling af elektricitet i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet.

§ 7. Et VE-fællesskab og borgerenergifællesskab kan ikke eje, etablere, købe eller leje distributionsnet.

VE-fællesskabers og borgerenergifællesskabers aktiviteter vedrørende elektricitet og adgang til elektricitetsmarkeder

§ 8. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber kan beskæftige sig med produktion, levering, forbrug, aggregering, energilagring, energieffektivitetsydelser eller ydelser til opladning af elektriske køretøjer eller yde andre energiydelser til sine deltagere eller kapitalejere.

§ 9. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber er økonomisk ansvarlige for de ubalancer, som de skaber i elektricitetssystemet, og skal derfor være balanceansvarlige parter eller delegere deres balanceansvar til en balanceansvarlig i overensstemmelse med artikel 5 i forordning (EU) 2019/943.

§ 10. Et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab har adgang til alle elektricitetsmarkeder, enten direkte eller via tredjepart, på en ikke forskelsbehandlende måde.

Stk. 2. Et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab skal etableres som elhandelsvirksomhed eller som aggregatorvirksomhed og omfattes af alle respektive regler herfor for at deltage direkte i elmarkedet.

§ 11. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber skal behandles på en ikkeforskelsbehandlende og forholdsmæssigt afpasset måde for så vidt angår deres aktiviteter, rettigheder og forpligtelser som elforbrugere producenter, elhandelsvirksomheder og aggregatorvirksomheder.

Deling af elektricitet

§ 12. Et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab kan, inden for VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet via det kollektive net, foranstalte deling af elektricitet, der produceres på de af VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet ejede elproduktionsanlæg, eller på elproduktionsanlæg ejet af deltagere eller kapitalejere, i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet.

Stk. 2. Deltagerne eller kapitalejerne kan forsynes med elektricitet fra produktionsanlæggene inden for et borgerenergifællesskab uden at være i direkte fysisk nærhed af elproduktionsanlægget. Kapitalejere eller deltagere der er beliggende i nærheden af de projekter for elproduktion, der ejes og udvikles af VE-fællesskabet, kan forsynes med elektricitet fra produktionsanlæggene inden for VE-fællesskabet.

Stk. 3. Hvis elektricitet deles af et VE-fællesskab eller et borgerenergifællesskab mellem dets deltagere eller kapitalejere, finder de gældende nettariffer og afgifter i forbindelse med disse elektricitetsstrømme anvendelse.

Aftalebaseret deling og oprindelsesgarantier

§ 13. Deling af elektricitet i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet foranstaltes gennem aftale om levering af elektricitet med en elhandelsvirksomhed til deltagere eller kapitalejere i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet jf. dog § 10, stk. 2. Elhandelsvirksomheden varetager fordeling og modregning mellem VE-fællesskabets og borgerenergifællesskabets deltagere eller kapitalejere ud fra VE-fællesskabets og borgerenergifællesskabets anmodning.

Stk. 2. Levering af elektricitet til VE-fællesskabets og borgerenergifællesskabets deltagere eller kapitalejere i henhold til aftaleforholdet efter stk. 1 skal både omfatte elektricitet, der er produceret og delt i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet og elektricitet, der er produceret uden for VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet, hvis den delte elektricitet ikke fuldt ud dækker elektricitetsforbruget for deltagerne eller kapitalejerne i VE-fællesskabet og borgerenergifælleskabet.

Stk. 3. Kravet om aftale efter stk. 1 bortfalder, hvis VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet selv varetager elhandelsvirksomhed. I dette tilfælde skal VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet opfylde alle forpligtelser for varetagelsen af elhandelsvirksomhed.

§ 14. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber, skal jf. § 2 i bekendtgørelse om oprindelsesgaranti for VE-elektricitet anmode om udstedelse af oprindelsesgarantier for VE-fællesskabets og borgerenergifællesskabets delte produktion af VE-elektricitet.

Stk. 2. Oprindelsesgarantierne skal annulleres af VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet eller dets elhandelsvirksomhed i forbindelse med delingen af elektriciteten inden for VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet.

Stk. 3. VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet kan vælge at annulleringen foretages af Energinet umiddelbart efter udstedelsen.

Stk. 4. Såfremt Energinet udvikler en model for næsten realtids-baserede oprindelsesgarantier, skal disse lægges til grund for deling.

Netvirksomheders samarbejde

§ 15. Netvirksomheder skal samarbejde med VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber om at lette deling af elektricitet inden for VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber retter henvendelse til netvirksomheder om behov for konkrete tiltag for at lette deling af elektricitet inden for det respektive VE-fællesskab og borgerenergifællesskab.

Stk. 2. VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber skal kompensere netvirksomheder i form af særskilte gebyrer for konkrete tiltag, som netvirksomheder iværksætter jf. stk. 1.

Stk. 3. Forsyningstilsynet vurderer rimeligheden af kompensationen efter stk. 2, jf. elforsyningsloven § 73 a.

Stk. 4. Pligten til samarbejde med et VE-fællesskabet og et borgerenergifællesskab efter stk. 1 indtræder for den netvirksomhed, der har bevilling til at drive netvirksomhed i det netområde, hvor VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet etableres og drives. Hvis et VE-fællesskab og borgerenergifællesskab etableres og drives over flere netområder, vil pligten efter stk. 1 indtræde for de pågældende netvirksomheder i forhold til dette VE-fællesskab og borgerenergifællesskab.

Tarifering

§ 16. Hvis VE-fællesskabers og borgerenergifællesskabers brug af nettet giver anledning til besparelser for de kollektive elforsyningsvirksomheder skal tariferingen af VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber udarbejdes ud fra de kollektive elforsyningsvirksomheders vurdering af fordelene for de kollektive elforsyningsvirksomheder ved VE-fællesskabers og borgerenergifællesskabers brug af nettet. Metoden til udarbejdelse af tariffer efter 1. pkt. godkendes af Forsyningstilsynet, jf. elforsyningsloven § 73 a.

Undtagelse fra leveringspligten

§ 17. En elhandelsvirksomheds elprodukt, som udelukkende består i leveringen af elektricitet til deltagere eller kapitalejere i et VE-fællesskab og et borgerenergifællesskab, der alene er produceret på elproduktionsanlæg, der er ejet af VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet eller af deltagere eller kapitalejere i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet, er ikke omfattet af pligten til levering af elektricitet efter elforsyningsloven § 6 b, stk. 1, jf. § 6 b, stk. 4, 5 og 8, selvom en eller flere deltagere eller kapitalejere i VE-fællesskabet og borgerenergifællesskabet er husholdningsforbrugere.

Stk. 2. En elhandelsvirksomheds øvrige levering af elektricitet til deltagere eller kapitalejere i VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber, der er husholdningsforbrugere, skal ske via et elprodukt, der er omfattet af pligten til levering af elektricitet efter elforsyningsloven § 6 b, stk. 1, jf. § 6 b, stk. 4, 5 og 8.

Tilsyn

§ 18. Forsyningstilsynet skal identificere og overvåge fjernelsen af uberettigede hindringer og restriktioner for udviklingen af VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber.

Ikrafttræden

§ 19. Bekendtgørelsen træder i kraft den 30. juni 2021.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 2252 af 29. december 2020 om borgerenergifællesskaber og forholdet mellem borgerenergifællesskaber og elhandelsvirksomheder og kollektive elforsyningsvirksomheder ophæves.

Energistyrelsen, den 30. maj 2021

Janni Torp Kjærgaard

/ Marie Thorlacius-Ussing

ELEKTRIFICERING AF LOKALSAMFUND

Borgerinddragelse og lokale energifælleskaber
som drivkraft i den bæredygtige omstilling

August 2021

Indhold

Forord

Borgerinddragelse i klimapolitikken 4

Lokale energifællesskaber som ramme for handling 5

Case 1: Energifællesskaber ældre i bykvarterer 6

Case 2: Bæredygtige bofællesskaber / økosamfund 7

Case 3: Nye naturintegrerede bykvarterer 8

Case 4: Fælles varme og el i landsbyer / villakvarterer 9

Klimapotentialet ved lokale energifællesskaber 10

Handlingsplan for elektrificering af lokalsamfund 11

Forord

Dette oplæg anviser veje til, hvorledes den lokale energiindsats kan gøres til et aktiv i omstillingen af det danske energisystem og viser det potentiale, som dette har for realiseringen af Danmarks målsætning for reduktion af CO_2-udledningerne.

Oplægget har fokus på borgerinddragelse i klima- og energiindsatsen gennem befordrende tiltag for lokale energifællesskaber og deres bidrag til omstillingen af den danske energiforsyning inden for el, varme og transport til vedvarende energi. Konklusionerne er baseret på beregning af mulighederne for at styre lokal produktion af el, konvertering til varme, opladning af elbiler og lagring af energi, så de kan spille optimalt sammen med de kollektive forsyninger inden for el og varme.

Beregningerne viser et meget stort potentiale for lokale investeringer i vedvarende energi og lokal omstilling af varme og transport.

Oplægget er skrevet af Ulrik Jørgensen i dialog med underskriverne og projekterne 'Sol over Byen' finansieret af Grundejernes Investeringsfond og 'Udvikling af lokale energifællesskaber som led i omstillingen af det danske energisystem' støttet af Vissing Fonden, som bl.a. har støttet udviklingen af den benyttede beregningsmodel.

Der er igennem disse projekter opnået viden som kan supplere det udspil, som Klima-, Energi- og Forsyningsministeren på vegne af regeringen, har fremlagt om 'ELEKTRIFICERING AF SAMFUNDET – Vejen til et mere elektrificeret Danmark'.

Nærværende oplæg er foranlediget af, at regeringens udspil alene fokuserer på politikere, eksperter og virksomheder, som drivende i denne omstilling, mens civilsamfundet, borgerne og de lokale aktører ikke er tiltænkt nogen væsentlig og aktiv rolle. Det er uheldigt, da de store net og produktionsenheder ikke gennem markedsstyring har mulighed for at sikre de energibesparelser og reducerede belastninger af el-forsyningsnettet, som kan være med til at gøre elektrificeringen mulig og begrænse omkostningerne ved denne omstilling. Samtidig udnytter man ikke det potentiale, der ligger i at give borgerne mulighed for konkret at engagere sig i klimaindsatsen.

Vi foreslår støtte til etablering af lokale VE- og Borgerenergifællesskaber, der kan bidrage til at Danmark vil realisere målsætningen om en reduktion på 70% af CO_2-udledninger frem til 2030 og klimaneutralitet i 2050.

Københavns Kommune, BL - Danmarks Almene Boliger, Landsforeningen for Økosamfund, Middelgrunden Vindmøllelaug, Bærebo og Foreningen Bofællesskab.dk.

Borgerinddragelse i klimaindsatsen

Gennem det omfattende arbejde, som er udført i den almene boligsektor, blandt andelsboligforeninger, i private boligorganisationer, i den kommunale planlægning af energieffektivisering og nye bydele samt af nye boligfællesskaber, der ønsker at etablere en effektiv energiforsyning alene baseret på vedvarende energi, har det i praksis vist sig, at der er et stort engagement bland lokale borgere og andre aktører i civilsamfundet, som ønsker at bidrage på klimaområdet. Mens borgere i den enkelte husholdning, butikker og små virksomheder har ret begrænsede handlemuligheder, bliver det gennem etablering af lokale fællesskaber muligt at gennemføre en langt mere omfattende planlægning af egne investeringer i produktion og en styring af produktion og forbruge, som kan yde et seriøst bidrag til klimapolitikken. Der åbnes herved for, at lokale initiativer kan gennemføre en ganske omfattende indsats for energibesparelser og samtidig bidrage til en øget klimabevidsthed.

Ofte er der i eksisterende bydele ligesom ved nyetablerede bydele og boligfællesskaber en meget stor interesse blandt borgere for at bidrage til klimapolitikken og skabe muligheder for besparelser i el- og varmeforbrug. Da de har adgang både til arealer, boligejendomme og kommunale institutioner med store tagflader, der er egnede til opsætning af solceller, har disse lokale aktører et stort potentiale for at bidrage til omstillingen til vedvarende energi og til elektrificering, som det især i byerne ellers er vanskeligt at gennemføre bl.a. for den eksisterende fjernvarme. De nye energiteknologier med solceller, varmepumper og lagring åbner for et langt større bidrage til omstilling gennem lokalt forankrede projekter og energifællesskaber.

Alle Folketingets partier har understreget behovet for en øget borgerinddragelse i energi- og klimapolitikken og udtrykt vilje til at understøtte denne involvering. Det kan opnås ved at den danske regulering åbner for og støtter etablering af lokale energifællesskaber og fjerner de barrierer, der fortsat eksisterer for at lokale energiløsninger kan blive etableret på en optimal måde i samspil med de eksisterende forsyninger. Etablering af lokale energifællesskaber med ansvar for disse anlæg viser erfaringsmæssigt at have en afgørende effekt på bevidstheden omkring el og varmeforbrug og vil derfor også lede til et større fokus på flere muligheder og energibesparelser.

Kommentar

Borgernes rolle

I regeringens udspil lægges der vægt på, at elektrificeringen skal være omkostningseffektiv og i social balance (beskyttelse af husholdninger og mindre virksomheder), intelligent integration (koordinering af produktion og forbrug ved sektorkoblingen) samt at de berørte borgere skal inddrages (ved skånsom udbygning – jf. de otte pejlemærker s. 15 med efterfølgende uddybninger). EU har også i de nye energidirektiver lagt vægt på, at alle skal kunne deltage i den grønne omstilling. Trods disse punkter, er der i udspillet ikke tænkt på den rolle, som lokale løsninger og inddragelse af borgere, kommuner og lokale aktører kan spille.

Undersøgelser bl.a. udført på Statens Byggeforskningsinstitut (nu en del af Aalborg Universitet) har påvist, at borgernes engagement og involvering øges væsentligt, hvis de selv får ansvar og kan bidrage til omstillingen. Det kan f.eks. foregå gennem ejerskab til vedvarende energianlæg. Det understøttes af Compass-projektet ved Københavns Universitet, der viser et markant lavere CO_2-aftryk hos borgere, der indgår i grønne fællesskaber. Det er muligt at handle i fællesskaber, hvor mange tidligere undersøgelser har vist, at den enkelte husholdning har et meget begrænset handlerum.

Lokale energifællesskaber som ramme for handling

Den danske udbygning af både elforsyning og varmeforsyning har hidtil været præget af store centrale – ofte kommercielle – produktionsanlæg sammen med en udbygning af de kollektive forsyningsnet. Uden for fjernvarmeområderne har det været suppleret med individuel opvarmning. Der er endnu kun få eksempler på lokale energifællesskaber, som har kunnet få lov til at demonstrere den store klimaeffekt, der er knyttet til lokal en styring af produktion og forbrug.

Udfordringen er, at eksemplerne på realiserede projekter ofte har haft ambitiøse målsætninger, men i praksis er blevet begrænset i deres muligheder. Det skyldes i høj grad den hidtidige regulering, som – ikke mindst på el-området – har gjort det nødvendigt at gå på kompromis bl.a. ved opdeling af projekterne og svækkede muligheder for styring. Det har ført til, at anlæggene er blevet suboptimale, investeringerne i VE er blevet reduceret og behovet for net-udbygning ikke er blevet mindsket.

Det har derfor været nødvendigt at dokumentere, at lokale energifællesskaber, der bygger på nærhed mellem de involverede parter og en stærk kobling mellem produktion og forbrug, lader sig realisere. Med en forskningsbevilling fra Vissing Fonden er der udviklet en model for forskellige typer af lokale energifællesskaber, som inkluderer alle energiformer i et optimeret energisystem, beregner investeringsbehov og omkostninger, belyser koblingen til de kollektive forsyningsnet og belyser løsningernes klimaeffekt. Resultaterne fra disse beregninger vil i det følgende indgå i redegørelsen for effekterne af de beskrevne fire typer af lokale koblinger, som beskrives i de efterfølgende cases.

Lokal styring af produktion og forbrug

Helt centralt for lokale energifællesskabers klimaeffekt og samlede effektivitet er den tidsmæssige koordinering af produktion og forbrug af el. Netop elektrificeringen af varme og transport bidrager til klimaindsatsen ved lokale styring af tidspunktet for anvendelsen af el til disse formål. Det er især på det lokale niveau, at det er muligt at styre både varmeproduktion, lagring af el og varme, ladning af elbiler samt visse dele af elforbruget i den daglige praksis. Alt i alt opnås en effektiv udnyttelse af el og en placering af forbruget optimalt over døgn og uge i forhold de kollektive forsyningers belastning.

Energibesparelser som nødvendigt led i omstillingen

Den øgede bevidsthed og viden, som deltagerne i et energifællesskab opnår om deres energiforbrug, resulterer sammen med de omkostninger, der er knyttet til en uhensigtsmæssig adfærd, i større interesse for energibesparelser og en større omhu for bygningers tilstand og den daglige forbrugsadfærd.

Elektrificeringen øger behovet for energibesparelser snarere end at mindske det. Det skal forhindre overinvestering i store distributionsnet med meget skæv udnyttelse og sikre en optimal dimensionering af varmepumper. Selv om vedvarende energi i dag konkurrencedygtig med fossil energi, er der grund til at minimere behovet for investeringer i de nye energianlæg.

Kommentar

Markeder

Bag regeringens udspil ligger der store forventninger til, at markeder for elektricitet og fleksibilitet gennem prissignaler er i stand til at sikre en optimal udligning af produktion og forbrug i den danske elektrificering. Undersøgelser (bl.a. Utiligize, EcoGrid og EnergyLab Norhavn) har dog vist, at den markedsbaserede efterspørgsel efter fleksibilitet hverken har et omfang, der afgørende kan påvirke udbygningen af elforsyningsnettet, eller gennem bl.a. prissignaler kan påvirke det lokale forbrug af el. Den markedsbaserede efterspørgsmål sikrer ikke en optimal koordinering af produktion og forbrug, men afspejler snarere udbud og indtjening hos markedsaktørerne.

I et lokalt energifællesskab fører den lokale optimering af energisystemet i kombination med energibesparelser til, at både energitekniske og økonomiske forhold gør det fordelagtigt at reducere energiforbruget og optimere tidspunkterne for træk på el-forsyningsnettet.

CASE 1

Energifællesskaber i ældre bykvarterer

I ældre tæt bebyggede bykvarterer med fjernvarme er der flere muligheder for væsentlige energibesparelser. Det kan ske ved etablering af egen VE produktion med solceller på eksisterende tagflader, der kan fungere som supplement til elforsyningen. Desuden ved at elektrificere varmeforsyningen i samarbejde med fjernvarmeselskaber og ved at etablere ladning af elbiler i tilknytning til boliger og institutioner.

Der er startet en række initiativer for at skabe energifællesskaber i eksisterende bykvarterer i København bl.a. Folehaven, Sydhavnen, NordVest, Sundby og Bavnehøj samt i projekter som Avedøre Green City.

Samlet set kan lokale fællesskaber, der koordinerer og styrer produktion og forbrug, nedsætte omkostningerne for beboere, butiksejere og kommunale institutioner, bidrage til en samfundsøkonomisk fordelagtig omstilling til mere VE samt forskyde belastningen af det kollektive elforsyningsnet til perioder med lavlast. Det åbnes der for med de nye aktiviteter omkring elektrificeringen af varme og transport.

I den valgte varmeløsning er lokale (store) varmpumper kombineret med udnyttelse af fjernvarmens returløb som primær kreds, hvilket samtidig bidrager til en større energieffektivitet for fjernvarmeproduktionen. Andre løsninger, hvor fjernvarmen kombineres med varmepumper vil give tilsvarende resultater, som bidrager til optimering af det eksisterende fjernvarmesystem. Vi har i beregningerne medtaget netto-udledning fra biobrændsler, da disse ikke reelt er CO_2-neutrale og enhver reduktion uanset oprindelse bidrager til klimaindsatsen.

Der er også en fordelingspolitisk effekt af, at beboerne i bl.a. almene boliger på denne måde kan handle i fællesskab og opnå besparelser. De nuværende tariffer dækker en subsidiering af store anlæg og lange net-afstande, som husstande i etageejendomme yder et væsentlig bidrag til. Det vil kunne nedsættes til alene at gælde det faktiske træk på den kollektive el-forsyning.

Der er også samfundsøkonomiske fordele ved at få placeret solcelleanlæg tæt på forbrugsstederne, da de derved er meget lettere at få til at indgå i en samlet styring. Der opnås herved investeringer i VE betalt af forbrugerne og en aflastning af elnettet, især hvis der som skitseret indgår elektrificering af opvarmningen og ladning af elbiler. Det vil effektivt nedbringe CO_2-udledningerne i de større byer med fjernvarme ved ikke blot sikre udfasning af kulkraftværker, men også reducere behovet for biomasse som brændsel.

Figur 1

Modelberegning for ældre bykvarter

1000 boliger placeret i etagebyggeri med fælles faciliteter, grønne områder og både butikker og kommunale institutioner som skole, børnehave og plejehjem, hvor der opsættes solceller, ladepladser til 180 biler og fjernvarmen udnyttes i kombination med lokale varmepumper (data pr. år med empiri fra Folehaven kvarteret).

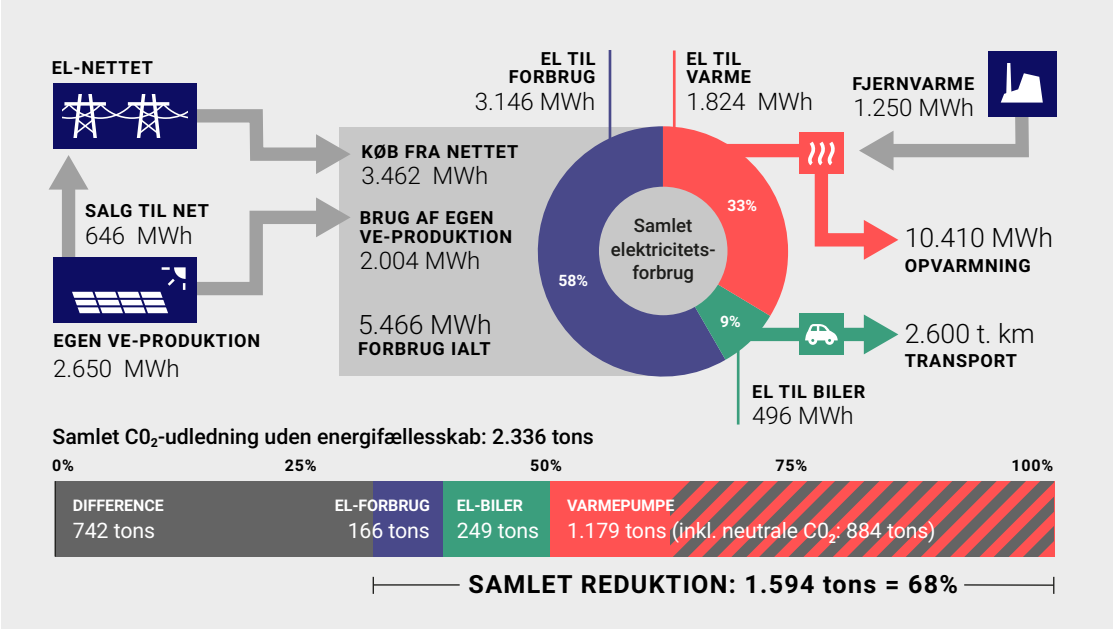

CASE 2

Bæredygtige bofælles-skaber / økosamfund

Der er en opblomstring af initiativer til at etablere bæredygtige bofællesskaber med egen dyrkning af grønsager og mindre dyrehold. De ønsker at etablere fælles solceller, vindmøller og varmepumper, som et led i en vedvarende energiløsning, der både omfatter el til forbrug, varme og ladning af elbiler.

Det giver optimale mulighed for at styre sammenhængen mellem egen produktion og forbruget af el, så belastningen af det kollektive elnet lægges på de tidspunkter af døgnet, hvor det er mindst belastet. Der findes en række eksisterende eksempler på bæredygtige bofællesskaber, som Permatopia, Svalin og Munksøgaard, der begrænset af reguleringen delvist har realiseret disse muligheder, og aktuelt en række bofællesskaber, der planlægger at etablere lokale energifællesskaber i fuldt omfang ved én fælles tilslutning til det kollektive elnet, som f.eks. Hyllegaard Høje. Etableringen af et boligfællesskab vil typisk strække sig over en periode på 3 til 8 år, hvor det fra starten er afgørende, at få etableret det interne net og den styring, som kan sikre et optimalt energisystem.

Styringen er essentiel både for at kunne minimere forbruget af og omkostningerne ved køb af el fra det kollektive elnet. Samtidig kræver denne styring fuld datamæssig kontrol med tidstro data på øjebliksniveau af alle producerende og forbrugende enheder. Denne tidstro type data kan i dag kun leveres ved direkte aflæsning af alle relevante målepunkter i et internt net og evt. tilkoblede enheder via det kollektive elnet. Egen varmeforsyning og ladning til elbiler er en nødvendighed for disse fællesskaber, da de typisk ikke ligger i områder udlagt til fjernvarme og langt fra etablerede lade-standere.

Nye bofællesskaber kan bidrage væsentligt til investeringer i VE og dermed reducere klimabelastningen betydeligt. Det vil give plads til elektrificering af både varme og transport uden behov for ekstraordinær net-udbygning og bidrage til en bedre døgnfordeling af belastningen af de eksisterende elnet.

Ejermæssigt kan et bofællesskab være organiseret enten som ejerforening eller andelsboligselskab, som i fællesskab driver og styrer VE-anlæg og varmepumper. Et fælles tilslutningspunkt til elnettet er en forudsætning for, at styringen af produktion og forbrug kan foregå optimalt, hvor en opdeling på flere enheder vil fordyre de fælles løsninger og ikke give nogen samfundsøkonomisk eller energimæssig fordel. Den ejermæssige organisering af bofællesskaber bliver i høj grad styret af den politik og praksis som banker og kreditinstitutioner har for belåning af nye boliger, som ofte ved krav om individualiseret finansiering vanskeliggør fællesskaberne.

Figur 2

Modelberegning for bofællesskab

160 boliger fordelt på 5 klynger, der etableres i etaper med fælleshuse samt fælles arealer til dyrkning og bygninger til drift og aktiviteter samt solceller, vindmølle, varmepumper og fælles lade-standere til 105 elbiler (data pr. år med empiri fra Hyllegaard Høje).

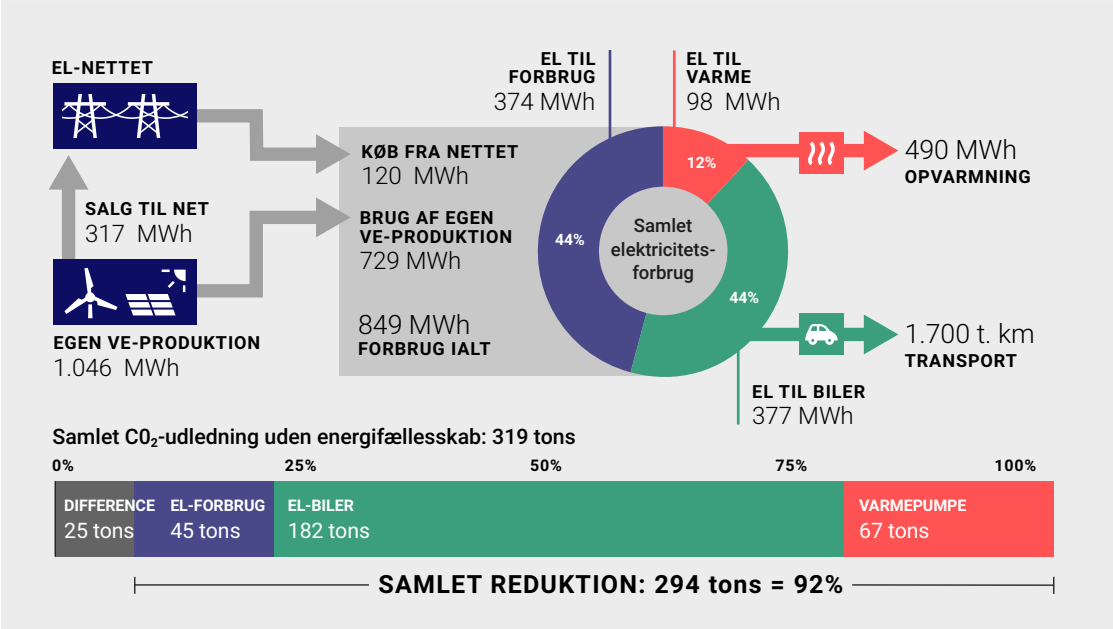

CASE 3

Nye naturintegrerede bykvarterer

En række kommuner er i gang med at planlægge nye bydele, som bygger på principper om en bæredygtig og naturintegreret bebyggelse. Tanken er her at bevare tætheden i en bebyggelse svarende til typiske villakvarterer, men at samle boligerne og evt. fælles faciliteter i klynger, så der bliver plads til åbne naturarealer mellem klyngerne. Sådanne planer findes bl.a. udviklet i Middelfart, Gribskov og Aarhus Kommuner.

Denne type af nye bykvarterer bør i langt større omfang allerede fra starten planlægges og etableres med en samlet bæredygtig energiløsning støttet af en integreret kommunal planlægning. Her vil lokale varmepumper knyttet til hver af klyngerne være et billigt og godt alternativ til udbygning af fjernvarmen. Ligesom det er indlysende at satse på en omfattende elektrificering af transporten. En større udbredelse af denne type planlægning af nye bykvarterer vil nok kræve en udbygning af de planinstrumenter, som kommunerne råder over.

Enkelte nye bydele kan måske ud over at etablere solceller som egen VE-baseret elproduktion også tilslutte sig en vindmøllepark i nærheden og dermed opnå samme store effekt for klima og lokal styring af energien, som boligfællesskaberne kan. I samspil med elforsyningen vil de kunne bidrage til at styre belastningen af elnettet.

Hvis naturintegrerede nye bydele bliver etableret med lokalt koblet produktion og forbrug, vil den samlede effekt på lokale VE-investeringer og dermed reduktion af klimabelastningen ved udvidelser af de bebyggede arealer være betydelig. Bidraget vil både give plads til elektrificering af varme og transport uden behov for ekstraordinær net-udbygning og bidrage til bedre døgnfordelt belastning af de eksisterende elnet.

Ejermæssigt kan boligerne i et nyt bykvarter være organiseret på flere måder. Enten samlet som en ejerforening eller et andelsboligselskab, som i fællesskab driver VE-anlæg, varmepumper og har en samlet tilslutning til elnettet eller opdelt på flere enheder, eller opdelt på boliger, der er ejet individuelt. Den ejermæssige organisering er i meget høj grad betinget af den politik som banker og kreditinstitutioner har for belåning til etablering af nye bykvarterer.

Figur 3

Modelberegning nyt natur-integreret bykvarter

160 boliger fordelt på 12 klynger med fælleshuse samt solceller og varmepumper og fælles lade-standere til 100 elbiler (data pr. år med empiri fra ny bydel ved Middelfart).

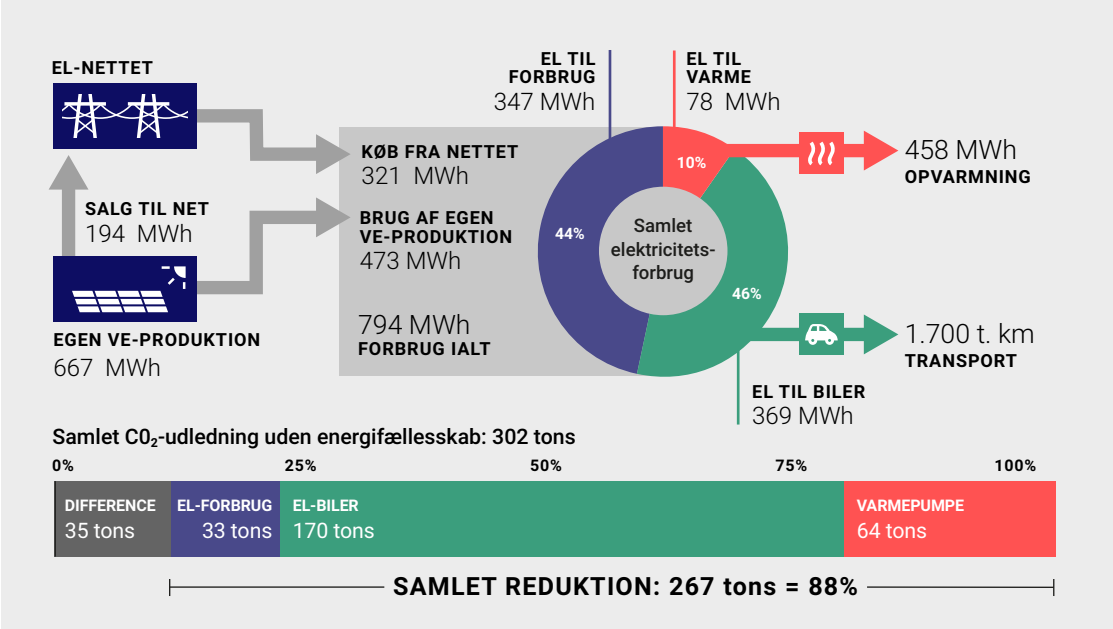

CASE 4

Fælles varme og el i landsbyer / villakvarterer

I landdistrikterne og i en del villakvarterer spiller udfasningen af olie, gas og træpiller som brændsler til opvarmning en afgørende rolle for klimaomstillingen, hvor en erstatning med varmepumper vil have en stor CO_2 effekt.

Selvom der er etableret incitamenter til denne omstilling bl.a. genne individuelle tilskud er omstillingen langsom og domineret af individuelle og ikke specielt optimale løsninger. Det drejer sig bl.a. om luftbaserede varmepumper, der energimæssigt og klimamæssigt er mindre effektive og bliver ret støjende i et villakvarter eller en landsby. Alternativet, som bygger på et fælles primært kredsløb til varmepumper (kombinationer af brine og termonet), vil få år efter etableringen blive økonomisk mere fordelagtigt.

I SEP-samarbejdet mellem de sønderjyske kommuner og i bl.a. Middelfart, Silkeborg og Høje Taastrup Kommuner arbejdes der med at etablere fælles løsninger for udfasning af opvarmning med fossile brændsler.

I disse lokale fællesskaber med enten klyngebaserede eller individuelle varmepumper, der har fælles primær kreds, kan også indgå lokale butikker og kommunale institutioner, som ud over at få leveret varme kan udnytte den primære kreds til effektiv køling.

Kombineret med hensigtsmæssig dimensionering af buffertanke vil den nye belastning af elnettet fra elektrificeringen af varme og transport kunne lægges i lavlastperioden, så det ikke belastes yderligere af denne løsning. Der er samfundsøkonomiske fordele ved disse løsninger, som væsentligt bidrager til reduktionen af CO_2 udledningerne ved fjernelse af fossile brændsler og effektiviseringer.

Suppleres disse varmepumper med solceller og om muligt lokale landvindmøller, udgør det en endnu større fordel for klimaet og vil yderligere bidrage til aflastning af det kollektive elforsyningsnet.

De fælles løsninger kan enten etableres ved lokale andelsselskaber eller ved at fjernvarmeselskaber tilbyder beboere og institutioner at etablere og/eller drive både de fælles anlæg og evt. også varmepumperne inden for rammen af det, som er godkendt som 'kold fjernvarme' af Energistyrelsen.

Der også en fordelingspolitisk fordel knyttet til etablering af fælles løsninger i landdistrikterne, der ofte står over for lave ejendomsvurderinger og salgspriser og dårlige muligheder for opnå belåning fra kreditforeningerne. Samlet set kan både et styrket fællesskab og bedre finansiering bidrage til at skabe bedre vilkår i landdistrikterne.

Figur 4

Modelberegning for fælles landsbyløsning

50 boliger med fælles primær kreds (termonet) til varmepumper evt. suppleret med butikker og kommunale institutioner, hvor der opsættes solceller og ladepladser til 35 elbiler (data pr. år med empiri fra landsbyer på Sydals).

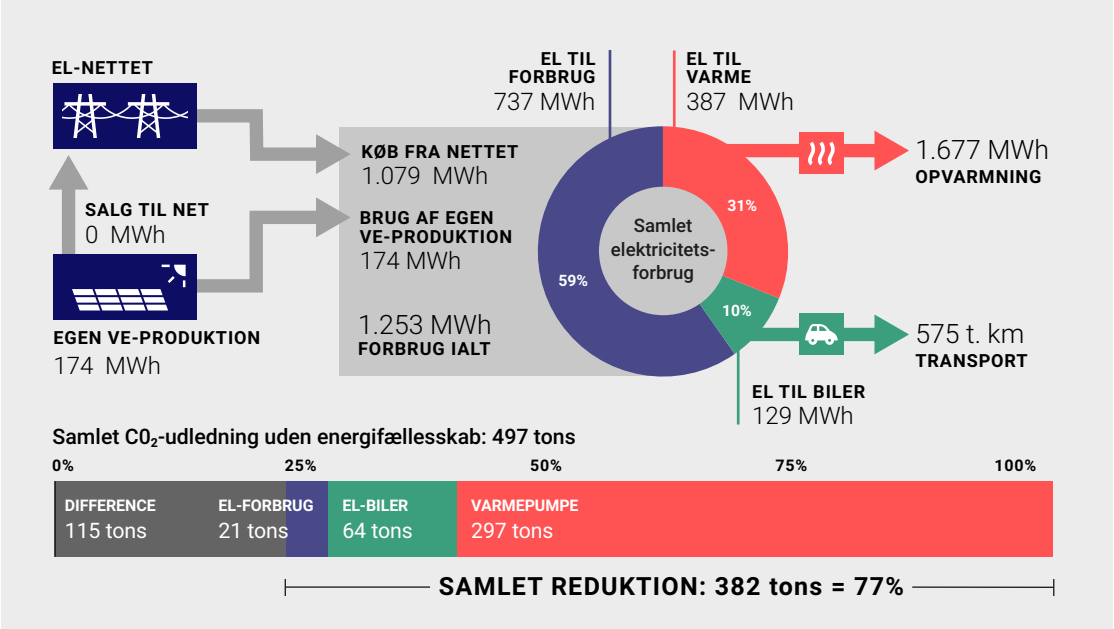

Klimapotentiale ved lokale energifællesskaber

CO_2 reduktionerne i hver af de fire cases er for et æl dre bykvarter på 68% (1.594 tons), et bofællesskab på 92% (294 tons), en ny naturintegreret bydel på 88% (267 tons) og i en landsby (som også kunne være et villakvarter uden fjernvarme) med en reduktion på 77% (382 tons).

Det skal ses i sammenhæng med, at der i Danmark findes godt 1 million etageboliger fordelt med omkring 390.000 almene boliger, 217.000 andelsboliger, 160.000 ejerlejligheder og resten i udledningsejendomme. Dertil 1,17 millioner parcel huse og 415.000 rækkehuse. I parcelhuse og rækkehuse med omkring 80.000 oliefyr og 380.000 gasfyr, der alle skal udfases.

Ifølge Energistyrelsens klimafremskrivning vil realisering af 70% målsæt ningen for 2030 kræve en reduktion på 34 mio. tons, hvor planen om klimaneutralitet i 2050 vil indebærer en samlet reduktion af alle de i 2019 udledte 48,5 mio. tons CO_2. I disse tal indgår endda ikke den CO_2-udledning på reelt mellem 1 og 2 mio. tons, der kommer fra bl.a. træflis og træpiller, benyttet som brændsel til fjernvarme.

Disse tal vedrører ikke blot reduktioner, som kan realiseres inden for rammerne af lokale energifællesskaber. Store udledninger skyldes godstransport, industri og landbrug.

Sammenlignes det potentiale for reduktion på omkring 2,4 mio. tons frem til 2030, som fremgår af tabellen nedenfor, med et skøn over, hvad da samme boliger, institutioner og småerhverv udle der i dag til el, varme og transport på skønnede 8,3 mio. tons er bidraget fra energifællesskaber dog betydeligt. Og her er ikke medtaget reduktioner i bygninger, der ikke kan indgå i et lokalt energifællesskab, de personbiler, som bliver udskiftet til el-biler senere, ligesom der kun er regnet med at omkring halvdelen af potentialet realistisk kan nås frem til 2030.

Pointen er da også, at de viste cases hver for sig viser en meget betydelig klimaef fekt i % reduktion af CO_2-udledningerne og udbyg ning med VE, som udbredt til de mange boliger og institutioner i eksisterende bykvarterer, landsbyer og planer om nye bofællesskaber og nye bydel bliver til et mere væsentligt bidrag til de opstillede målsætninger.

	Antal boliger i case	CO_2-reduktion i ét fællesskab i tons	CO_2-reduktion i ét fælleskab i %	Antal boliger i Danmark	Nye fællesskaber inden 2030	CO_2-potentiale frem til 2030
Ældre bykvarter	1.000	1.594 tons	68%	1.000.000	500	797 t. tons
Bofællesskab	160	294 tons	92%	100	40	12 t. tons
Nyt bykvarter	160	267 tons	88%	150	150	19 t. tons
Landsby / villaer	50	382 tons	77%	1.000.000	4.000	1.528 t. tons

Kommentar

Klimaeffekt

I regeringens udspil er der taget udgangspunkt i Energistyrelsens klimafremskrivning fra 2021. I denne inddrages alle de planlagt og forventede reduktioner af CO_2 ved f.eks. planlagte udfasninger af kul- kraftværker og forventede omlægninger af gas- og oliefyr som følge af de støttemidler, der er afsat til udskiftning til individuelle varmepumper. Udspillet er opdelt i tre hovedområder: husholdninger, erhverv og transport, hvor erhverv f.eks. også omfatter offentlige institutioner. Det antages samtidig, at biobrændsler brugt i fjernvarmen er CO_2-neutral, så udledningerne ikke er medtaget i klimafremskrivningen, selvom udledningen fra afbrænding af træpiller endda er større end for kul.

Lokale energifællesskaber går på tværs af disse områder, selvom udledningen fra afbrænding af træpiller endda er større end for kul. den del af erhvervenes energiforbrug og CO_2-udledninger, som vedrører serviceerhverv og de kommunale institutioner samt transporten i personbiler. Ældre bykvarterer ligger også inden for de store fjernvarmeforsynede områder, så klimaeffekten af elektrificering af denne varmeproduktion undervurderes, hvis der ikke arbejdes med mere realistiske tal for netto-udledningerne af CO_2 fra afbrænding af de biobrændsler, der ikke er affald.

Handlingsplan for elektrificering af lokalsamfund

Der er behov for en direkte og understøttende statslig og kommunal indsats for, at potentialet i form af energieffektivisering, optimeret udnyttelse af det kollektive el-forsyningsnet og nedbringelse af CO_2-udledningerne ved lokale energifællesskaber kan blive realiseret i overensstemmelse med det potentiale, der er beskrevet i det foregående afsnit.

Det kræver en reel politisk støtte til borgerinddragelse i klimaindsatsen og fjernelse af en række barrierer for etablering af lokale energifællesskaber. En handlingsplan skal omfatte:

1. Afklaring af de krav, der skal opfyldes om til nærhed inden for et lokalt energifællesskab og de ydelser, det forventes at bidrage med til fællesskabet.

2. Skabelse af entydige regulatoriske rammer for lokale energifællesskaber, så de kan optræde som én el- kunde med fælles målerpunkt i tilslutningen til el-forsyningsnettet.

3. Tydeliggørelse af, at der skal være kostægte betaling af tariffer for benyttelse af el-forsyningsnettet til lokal transport af el fra egne VE-installationer.

4. Etablering af en integreret og borgerrettet rådgivning omkring etablering, drift og fornyelse af vedvarende energianlæg tæt ved forbruget.

5. Udvikling af den kommunale planlægning, så den kan understøtte etablering af lokale energifællesskaber med deltagelse af kommunale institutioner og skabe rammer for nye bæredygtige bydele.

6. Støtte til at kommuner og deres institutioner aktivt kan deltage i etableringen af lokale energifællesskaber og stille bl.a. tagarealer til rådighed for solcelleanlæg.

7. Fremskyndet elektrificering af fjernvarmen, så den kan omlægges til lavere temperaturer og i tæt samarbejde med bykvarterer er med til at etablere lokale, store varmepumper.

8. Støtteordninger til udfasning af fossile varmekilder i parcel- og klyngehuse ved etablering af fælles, lokale løsninger med termonet og varmepumper.

Ved gennemførelsen af denne handlingsplan kan der sikres rammer om en inddragelse af borgerne i en meningsfuld og konstruktiv klimaindsats samtidig med at udfasningen af fossile brændsler bliver fremskyndet. Med de stadig mere truende klimaforandringer kan denne indsats bidrage til at Danmarks målsætning om nedbringelse af CO_2-udslip med 70% i 2030 bliver fremskyndet og målet med klimaneutralitet i 2050 også reelt bliver nået.

Kommentar

Barrierer

I den nuværende regulering af mulighederne for at etablere lokale energifællesskaber har netvirksomhederne reelt fået tildelt en for omfattende og samtidig uklar indflydelse. Det skyldes, at der er alene er gennemført en minimumsimplementering i dansk lovgivning af de regler, der er anvist for energifællesskaber i EU-direktiverne for elmarkedet og støtte til VE. I stedet for at skabe et gunstigt og gennemtænkt regelsæt, som foreskrevet i EU-direktiverne har Energistyrelsen fået pålagt, at der ikke må ændres ved det eksisterende energisystem, som helt er baseret på kommerciel handel med el på ét stort marked og monopolbaseret net-ejerskab. Dermed er der blevet skabt både administrative og økonomiske barrierer for etablering af de ikke-kommercielle lokale energifællesskaber, som netop var tænkt som et egentligt og nyt supplement til det eksisterende energisystem.

Mange af de rettigheder, der burde være fastlagt ved lov eller bekendtgørelser, er blevet overladt til fortolkning hos net-selskaberne, der ikke er uvildige og har en økonomiske interesse i at bevare kontrollen med de små el-kunder og dermed kan modarbejde etableringen af fællesskaber. Det drejer om praktiske oprettelse af kostægte tariffer, om kriterier for tilslutning af fællesskaber til forsyningsnettet samt om afgrænsning af monopolet i relation til privat ejendom, som bunder i uklare bestemmelse i den nye bekendtgørelse om energifællesskaber.

Et oplæg til realisering af elektrificeringen af lokalsamfund. Oplægget er skrevet af Ulrik Jørgensen i samarbejde med BL - Danmarks Almene Boliger, Landsforeningen for Økosamfund, Middelgrunden Vindmøllelaug, Bærebo og Foreningen Bofællesskab.dk

BL DANMARKS ALMENE BOLIGER

Landsforeningen for Økosamfund

Middelgrundens Vindmøllelaug

BÆREBO

BOFÆLLESSKAB.DK